

บทที่ 4

ข้อพิจารณาในการถ่ายโอนงานของเจ้าพนักงานบังคับคดีสู่ภาคเอกชนของประเทศไทย

1. บทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบโดยตรงต่อการบังคับคดีแพ่งตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล คือ กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การดำเนินงานที่ผ่านมา ยังมีความล่าช้าและมีอุปสรรคหลายประการ เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดี ต้องอาศัยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี ส่งผลกระทบให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก รวมทั้งประโยชน์ในการจะได้รับการเยียวยาความเสียหายอย่างรวดเร็วและเป็นธรรม

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 278 บัญญัติถึงอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดีไว้ว่ามีอำนาจในการยึด หรืออายัด และยึดถือทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษานำทรัพย์สินเช่นว่านี้ออกขายทอดตลาด ทั้งมีอำนาจที่จะจำหน่ายทรัพย์สินหรือเงินรายได้จากการนั้น การยึดและการขายทอดตลาดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาดำเนินการโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเป็นการใช้อำนาจทางศาลในการบังคับคดีให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่เพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาต้องปฏิบัติตามคำพิพากษา กล่าวคือ ต้องชำระหนี้ให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา เมื่อศาลออกหมายบังคับคดีตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีผู้ใดเป็นเจ้าพนักงานบังคับคดีแล้ว เจ้าพนักงานผู้นั้นมีหน้าที่ดำเนินการตามคำสั่งศาลด้วยตนเอง ไม่สามารถมอบหมายหรือมอบอำนาจให้บุคคลอื่นดำเนินการแทนได้ เนื่องจากอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดีที่เข้าไปยึด อายัด ไขบไล์ รื้อถอน เป็นลักษณะงานที่กระทบสิทธิทางทรัพย์สินและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งเดิมก่อนมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง บทวิเคราะห์ศัพท์ มาตรา 1(14) เจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นเจ้าพนักงานศาล ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2543 ศาลยุติธรรมแยกออกจากกระทรวงยุติธรรม กรมบังคับคดียังคงสังกัดกระทรวงยุติธรรม ทำให้ต้องแก้ไขบทวิเคราะห์ศัพท์ของเจ้าพนักงานบังคับคดีว่า เจ้าพนักงานบังคับคดี หมายความว่า เจ้าพนักงานในสังกัดกรมบังคับคดี หรือเจ้าพนักงานอื่นผู้มีอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ให้อยู่ในอันที่จะปฏิบัติตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในภาค 4 แห่ง

เห็นได้ว่าแต่เดิมก่อนมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 1(14) (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2548 ไม่ได้บัญญัติให้อำนาจเจ้าพนักงานบังคับคดีในการมอบหมายหรือแต่งตั้งให้บุคคลอื่นเป็นผู้ดำเนินการบังคับคดีแทนเจ้าพนักงานบังคับคดีไว้อย่างชัดเจน แต่ในปัจจุบันได้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2548 บทวิเคราะห์ศัพท์มาตรา 1(14) บัญญัติว่า “ เจ้าพนักงานบังคับคดี” หมายความว่า เจ้าพนักงานบังคับคดีในสังกัดกรมบังคับคดีหรือพนักงานอื่น ผู้มีอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ใช้อยู่ ในอันที่จะปฏิบัติตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในภาค 4 แห่งประมวลกฎหมายนี้เพื่อคุ้มครองสิทธิของคู่ความในระหว่างการพิจารณา หรือเพื่อบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งและให้หมายความรวมถึงบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าพนักงานบังคับคดีให้ปฏิบัติการแทน และมาตรา 278 วรรคสี่และห้า บัญญัติว่าการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดี เจ้าพนักงานบังคับคดีจะมอบหมายให้บุคคลอื่นปฏิบัติการแทนก็ได้ ทั้งนี้ ตามคุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ให้หักค่าธรรมเนียม เจ้าพนักงานบังคับคดีตามตาราง 5 ท้ายประมวลกฎหมายนี้ เพื่อให้กรมบังคับคดีพิจารณาจ่ายเป็นค่าตอบแทนแก่ผู้ที่ได้รับมอบหมายตามวรรคสี่ โดยไม่ต้องนำส่งกระทรวงการคลัง ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมกำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง จะเห็นได้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งให้อำนาจเจ้าพนักงานบังคับคดีในการมอบหมายหรือแต่งตั้งให้บุคคลอื่น เป็นผู้ดำเนินการบังคับคดีแทนเจ้าพนักงานบังคับคดีได้ โดยคุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการตลอดจนเงื่อนไขในการดำเนินการให้เป็นไปตามกฎกระทรวง และให้หักค่าธรรมเนียมเจ้าพนักงานบังคับคดีตามตาราง 5 ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เพื่อให้กรมบังคับคดีพิจารณาจ่ายเป็นค่าตอบแทนแก่ผู้ที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าพนักงานบังคับคดีโดยไม่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมกำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ในการถ่ายโอนภารกิจด้านการบังคับคดีแพ่งให้ภาคเอกชนดำเนินการ และหากกรมบังคับคดีได้ถ่ายโอนภารกิจด้านการบังคับคดีแพ่งให้ภาคเอกชนดำเนินการแล้ว คู่ความของผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดี ก็จะได้รับความสะดวก รวดเร็ว และถือเป็นทางเลือกใหม่ที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาจะใช้ในการดำเนินการบังคับคดีแพ่ง หากเห็นว่าการบังคับคดีแพ่งโดยภาคเอกชนจะเป็นประโยชน์กับตนเองและถือเป็นการพัฒนาระบบการบังคับคดีแพ่งให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

แม้ว่ามาตรา มาตรา 278 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งจะเปิดช่องให้มีการถ่ายโอนงานด้านการบังคับคดีแพ่งไปสู่ภาคเอกชนได้ แต่ยังมีมาตราอื่นๆในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในส่วนของกระบวนการบังคับคดีที่มีปัญหาและอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานในปัจจุบันและหากมีการถ่ายโอนงานด้านการบังคับคดีให้ภาคเอกชนดำเนินการก็ย่อมที่จะมีปัญหาเช่นกัน ซึ่งมีมาตราดังต่อไปนี้

1. ตามมาตรา 254(1) นั้นได้มีการบัญญัติให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่พิพาทได้ แต่เมื่อพิจารณาตัวบทกฎหมายในชั้นบังคับคดีแล้วจะพบว่าไม่มีบทบัญญัติใดที่แสดงให้เห็นว่าจะยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่พิพาทได้แต่อย่างใด คงมีแต่บทบัญญัติให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของจำเลยมาเพื่อขายทอดตลาดให้หนี้เงินเท่านั้น (มาตรา 275) ดังนั้นเมื่อกฎหมายได้บัญญัติให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่พิพาทก่อนพิพากษาได้ แต่ไม่มีบทบัญญัติในชั้นบังคับคดีเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวย่อมอาจก่อให้เกิดปัญหาและข้อโต้แย้งกันในทางปฏิบัติได้ นอกจากนั้นในกรณีที่เป็นการยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่พิพาทนั้น เจ้าพนักงานบังคับคดีก็ไม่สามารถที่จะเรียกเก็บค่าธรรมเนียมเจ้าพนักงานบังคับคดีได้

2. ตามมาตรา 279 วรรคสอง ได้มีการบัญญัติว่า “ในการที่จะดำเนินการบังคับคดี เจ้าพนักงานบังคับคดีย่อมมีอำนาจเท่าที่มีความจำเป็นเพื่อที่จะค้นสถานที่ใดๆอันเป็นของลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้ปกครองอยู่ เช่น บ้านที่อยู่ คลังสินค้า โรงงาน และร้านค้าขาย ทั้งมีอำนาจที่จะยึดและตรวจสมุด บัญชี หรือแผ่นกระดาษ และกระทำการใดๆตามสมควร เพื่อเปิดสถานที่ หรือบ้านที่อยู่หรือโรงเรือนดังกล่าวแล้วรวมทั้งตู้หรือตู้เก็บของอื่นๆ” แต่ในทางปฏิบัตินั้นมีรายละเอียดในการปฏิบัติอยู่มากและเป็นปัญหา เช่น เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้นำเจ้าพนักงานไปยึดรถยนต์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา พบว่ารถยนต์ดังกล่าวจอดอยู่ในบ้านของผู้อื่น เจ้าพนักงานบังคับคดีก็ไม่สามารถเข้าไปยึดได้ เพราะบ้านดังกล่าวไม่ใช่สถานที่ใดๆอันเป็นของลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้ปกครองอยู่ หรือในกรณีเข้าไปในบ้านของลูกหนี้ซึ่งเป็นหญิง พบว่าลูกหนี้สวมใส่เครื่องเพชรทองมีราคา เจ้าพนักงานบังคับคดีจะเข้าไปใช้กำลังปลดทรัพย์เองไม่ได้¹ เป็นต้น

3. ตามมาตรา 279 วรรคสาม บัญญัติว่า “ในกรณีที่มิใช่ผู้ขัดขวาง เจ้าพนักงานบังคับคดีขอที่จะร้องขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานตำรวจเพื่อดำเนินการบังคับคดีนั้นได้”

¹ประจักษ์ พุทธิสมบัติ,คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคบังคับคดี,(กรุงเทพมหานคร : บริษัท มีสมบัติ จำกัด,2550),น. 242.

4. กรณีที่บังคับให้ขับไล่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาพร้อมบริวารหรือกรณีต้องรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างออกจากที่พิพาท ตามมาตรา 296 ทวิถึงมาตรา 296 สัตต ในปัจจุบันแม้เจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดีซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการเอง ยังมีหลายครั้งที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ยอมออกจากสถานที่ดังกล่าวทำให้เกิดการเผชิญหน้าและปะทะกันได้ หรือในกรณีต้องรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างออกจากที่พิพาท มีหลายครั้งที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาทำการขัดขวางไม่ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทำงานได้อย่างสะดวก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการขับไล่และการรื้อถอนนั้นเป็นกรณีที่ต้องบังคับแก่นี้อัตว์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา เช่นกรณีสวนลุมไนท์บาร์ชา³ เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2553 ได้มีกลุ่มชายฉกรรจ์ซึ่งอ้างว่ามาจาก บริษัทวังสินทรัพย์ นำแผ่นเหล็กมาปิดกั้นทางเข้าประตูฝั่งซ้าย เป็นระยะทางยาวกว่า 100 เมตร ขณะที่ กลุ่มผู้ค้ากว่า 300 คน ได้ตะโกนขับไล่และขว้างปาสิ่งของเข้าใส่จนทำให้เกิดการปะทะกันระหว่างทั้ง 2 กลุ่ม มีผู้ได้รับบาดเจ็บเป็นลูกจ้างร้านค้า 2 คน ซึ่งการปะทะดังกล่าวเกิดขึ้นมาจากการที่บริษัทวังสินทรัพย์ ได้ยื่นฟ้องขับไล่บริษัทพีคอนดีเวลล็อปเม้นท์ ผู้ได้รับสัมปทานให้ดำเนินการทำพื้นที่ตลาดสวนลุมไนท์บาซาร์ต่อศาลแพ่งกรุงเทพใต้ โดยขณะนี้คดียังอยู่ในระหว่างพิจารณาชั้นฎีกา เช่นนี้หากศาลฎีกาได้พิพากษาให้ขับไล่ ก็อาจจะเกิดปัญหาได้ว่าการขับไล่คนจำนวนมากนั้นทางกรมบังคับคดีจะมีแนวทางในการขับไล่อย่างไร และหากมีการพิจารณาถ่ายโอนงานส่วนนี้ให้ภาคเอกชนดำเนินการก็น่าจะยังมีปัญหาในทางปฏิบัติเป็นอย่างมาก

5. มาตรา 303 วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “การยึดเอกสารและสังหาริมทรัพย์มีรูปร่างของลูกหนี้ตามคำพิพากษานั้น ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจัดทำโดย

(1) นำเอาเอกสารหรือทรัพย์สินนั้นมาฝากไว้ ณ สถานที่ใดหรือแก่บุคคลตามที่เห็นสมควร และแจ้งการยึดนั้นให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาทราบ หรือ

(2) มอบไว้ในอารักขาของลูกหนี้ตามคำพิพากษาโดยความยินยอมของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา หรือมอบไว้ในอารักขาของบุคคลอื่นใดซึ่งครอบครองทรัพย์สินนั้นอยู่ และแจ้งการ

²ประจักษ์ พุทธิสมบัติ,เพ็ญอ้าง,น.242.

³สืบค้นจาก <http://www.posttoday.com>.

ในทางปฏิบัตินั้นเมื่อได้ทำการยึดแล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีจะนำไปเก็บรักษาไว้ ณ สถานรักษาและจำหน่ายทรัพย์สิน กรมบังคับคดี หรือสถานที่เก็บรักษาของสำนักงานบังคับคดีนั้นๆ ซึ่งในส่วนนี้หากให้เอกชนดำเนินการ เอกชนย่อมไม่มีสถานที่เก็บรักษาทรัพย์สินเหมือนอย่างเช่นกรมบังคับคดี ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาต้องทอดรองจ่ายค่าใช้จ่ายดังกล่าวไปก่อน ซึ่งค่าใช้จ่ายในส่วนนี้สุดท้ายแล้วลูกหนี้ตามคำพิพากษาก็ต้องเป็นผู้รับภาระ ดังนั้นย่อมเป็นการเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายให้แก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษา อีกทั้งหากเป็นการยึดสิ่งของมีค่า เช่น สร้อยเพชร โดยปกติเจ้าพนักงานบังคับคดีจะนำมาเก็บไว้ที่ห้องมั่นคง ของกรมบังคับคดี เช่นนี้หากให้เอกชนดำเนินการ เอกชนจะเก็บรักษาสิ่งของมีค่าเหล่านั้นอย่างไร

6. มาตรา 309(1) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรานี้เป็นมาตราที่ว่าด้วยวิธีการที่เจ้าพนักงานบังคับคดีจะนำสังหาริมทรัพย์ของลูกหนี้ออกขายทอดตลาด ตามธรรมดาในการขายทอดตลาดสังหาริมทรัพย์นั้น หากเจ้าพนักงานบังคับคดีรู้จักพิจารณาว่าสังหาริมทรัพย์อย่างใดสมควรรวมขายเป็นกองๆหรือแยกขายทีละสิ่งต่อเนื่องกันไป ก็จะทำให้สามารถขายทรัพย์สินนั้นได้ราคาสูงขึ้นอันเป็นประโยชน์แก่เจ้าหนี้และลูกหนี้ตามคำพิพากษาร่วมกันทั้งสองฝ่าย มาตรานี้จึงได้กำหนดวิธีการขายทอดตลาดไว้ว่าเจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องกระทำอย่างใดบ้าง แต่ก็มิใช่ว่าจะบังคับไว้ตายตัว⁴ หากเจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นว่าการขายโดยวิธีอื่นจะทำให้ได้ราคาสูงขึ้นแล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีก็มีอำนาจดำเนินการไปได้ตามที่ได้อำนาจบัญญัติไว้ในมาตรานี้ กล่าวคือ ในการขายทอดตลาดสังหาริมทรัพย์นั้น เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจในการขายทรัพย์สินที่มีหลายสิ่งด้วยกัน ให้แยกขายทีละสิ่งต่อเนื่องกันไป แต่เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจจัดสังหาริมทรัพย์ซึ่งมีราคาเล็กน้อยรวมขายเป็นกองๆได้เสมอ และเจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจจัดสังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์สองสิ่งหรือกว่านั้นขึ้นไป รวมขายไปด้วยกันได้เมื่อเป็นที่คาดหมายได้ว่า เงินรายได้ในการขายจะเพิ่มขึ้นเพราะเหตุนั้น ในกรณีนี้เห็นได้ว่าการขายทอดตลาดสังหาริมทรัพย์นั้นเป็นดุลพินิจของเจ้าพนักงานบังคับคดีผู้ทำการขายทอดตลาดว่าจะกำหนดวิธีการอย่างไร เช่นนี้อาจเป็นช่องทางให้เกิดการทุจริตหรือคบคิด

⁴มานิต จรมาศ,คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาค 3 และ 4 ว่าด้วยอุทธรณ์ฎีกาและการบังคับคดี.(กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บรรณาคม,2516),น.302.

7. มาตรา 311 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง คำสั่งอายัดต้องมีข้อห้ามลูกหนี้ตามคำพิพากษาให้งดเว้นการจำหน่ายสิทธิเรียกร้องตั้งแต่ขณะที่ได้ส่งคำสั่งนั้นให้ และมีข้อห้ามบุคคลภายนอกไม่ให้ชำระเงินหรือส่งมอบสิ่งของให้แก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษา แต่ให้บุคคลภายนอกชำระหรือส่งมอบให้แก่เจ้าพนักงานบังคับคดี ณ เวลาหรือภายในเวลาตามที่กำหนดไว้ในคำสั่ง จะเห็นได้ว่าการอายัดทรัพย์สินนั้นต้องมีการแจ้งการอายัดไปยังบุคคลภายนอกเพื่อไม่ให้ชำระเงินหรือส่งมอบสิ่งของให้แก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษา ดังนั้นย่อมมีผลกระทบต่อบุคคลภายนอกที่จะต้องทำตามคำสั่งอายัดของเจ้าพนักงานบังคับคดีด้วย เช่นนี้หากเป็นคำสั่งของเจ้าพนักงานบังคับคดีซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ น่าจะมีความน่าเชื่อถือมากกว่า

และในการอายัดห้ามโอนซึ่งเป็นการแจ้งไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องในการจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาขอให้งดการจำหน่ายจ่ายโอนหรือทำนิติกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราว โดยมีวัตถุประสงค์ป้องกันมิให้มีการยกย้ายถ่ายเทโดยทำนิติกรรมโอนไปยังบุคคลอื่น ก่อนที่จะทำการยึดทรัพย์เพื่อนำออกขายทอดตลาดเอาเงินชำระหนี้ตามคำพิพากษาให้แก่โจทก์ การอายัดห้ามโอนทรัพย์สินในทางปฏิบัติมักจะเป็นทรัพย์สินประเภทที่มีการเปลี่ยนแปลงสิทธิหรือกรรมสิทธิ์ทางทะเบียนได้ เช่น ที่ดิน หุ่น ดังนั้นจึงต้องทำด้วยความรวดเร็ว และหากให้ภาครัฐเป็นผู้ดำเนินการน่าจะเป็นที่น่าเชื่อถือมากกว่า

8. ค่าธรรมเนียมเจ้าพนักงานบังคับคดีตามตาราง 5 ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งค่าธรรมเนียมตามตาราง 5 ดังกล่าวนั้นกำหนดเฉพาะค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการยึดทรัพย์สินและค่าธรรมเนียมในการอายัดทรัพย์สินเท่านั้น โดยค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการยึดทรัพย์สินมีค่าธรรมเนียมที่เกี่ยวข้อง คือ ค่าธรรมเนียมขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่นและค่าธรรมเนียมเมื่อยึดทรัพย์สินซึ่งไม่ใช่ตัวเงินแล้วไม่มีการขายหรือจำหน่าย ส่วนค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการอายัดทรัพย์สินนั้นมีค่าธรรมเนียมที่เกี่ยวข้อง คือ ค่าธรรมเนียมจ่ายเงินที่ยึดหรืออายัดแก่เจ้าหนี้และค่าธรรมเนียมเมื่อยึดหรืออายัดเงินหรืออายัดทรัพย์สินแล้วไม่มีการขายหรือจำหน่าย เช่นนี้จะเห็นได้ว่าการบังคับคดีในส่วนอื่นนั้นเจ้าพนักงานบังคับคดีย่อมไม่ได้รับค่าธรรมเนียมเจ้าพนักงานบังคับคดีแต่อย่างใด

นอกจากมาตราต่างๆในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในส่วนของการบังคับคดีที่มีปัญหาและอุปสรรคแล้ว ในการบังคับคดีนั้นยังมีปัญหาในทางปฏิบัติอีกหลายประการ เช่น

1. การยึดอสังหาริมทรัพย์ แต่เดิมนั้นเจ้าพนักงานบังคับคดีต้องออกไปทำการยึด ณ ที่ที่ทรัพย์ตั้งอยู่ โดยเจ้าหนี้เป็นผู้นำยึดต้องอยู่ในสถานที่ยึดทรัพย์เพื่อนำชี้ทรัพย์ให้เจ้าพนักงานกระทำการยึด แต่ในปัจจุบันนี้ในส่วนของการยึดอสังหาริมทรัพย์นั้น กรมบังคับคดีได้มีนโยบายให้ทำการยึดอสังหาริมทรัพย์ ณ ที่ทำการหรือยึดบนโต๊ะ โดยให้ผู้นำยึดนำเสนอเอกสารประกอบการยึด ทั้งนี้เนื่องมาจากอัตรากำลังของเจ้าพนักงานบังคับคดีไม่เพียงพอตนเอง ซึ่งการยึดอสังหาริมทรัพย์ ณ ที่ทำการนั้นย่อมไม่สอดคล้องกับหลักกฎหมายที่มีการกำหนดให้ผู้นำยึดต้องชี้ทรัพย์ให้เจ้าพนักงานทำการยึด และส่งผลให้เกิดปัญหาหลายประการ เช่น ปัญหาในเรื่องที่ตั้งและสภาพของที่ดิน ปัญหาในเรื่องลักษณะสิ่งปลูกสร้าง ปัญหาในเรื่องการประเมินราคาทรัพย์ โดยหากเจ้าพนักงานบังคับคดีออกไปยึดอสังหาริมทรัพย์ ณ ที่ที่ทรัพย์ตั้งอยู่ เจ้าพนักงานบังคับคดีย่อมที่จะสามารถตรวจสอบสภาพของอสังหาริมทรัพย์ได้ว่ามีลักษณะอย่างไร เพราะบางครั้งภาพถ่ายที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษานำส่งนั้นอาจไม่ได้เป็นภาพถ่ายปัจจุบันของทรัพย์ที่ยึด เนื่องจากได้มีการถ่ายภาพไว้ก่อนล่วงหน้าเป็นเวลาพอสมควร เป็นต้น ซึ่งเมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้ตรวจสอบสภาพทรัพย์ตามที่เป็นอย่างจริงแล้วย่อมจะส่งผลให้เจ้าพนักงานบังคับคดีประเมินราคาได้ถูกต้องตามความเป็นจริงมากที่สุด ซึ่งการประเมินราคานี้ก็เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของการบังคับคดีเช่นเดียวกัน เพราะถ้าเจ้าพนักงานบังคับคดีประเมินราคาไว้ต่ำเกินไป ย่อมอาจจะส่งผลให้ขายได้ราคาต่ำเกินไป เจ้าหนี้ย่อมได้รับชำระหนี้ไม่ครบถ้วนและต้องนำยึดทรัพย์ของลูกหนี้เพื่อชำระหนี้ต่อไป แต่ถ้าเจ้าพนักงานบังคับคดีประเมินราคาไว้สูงเกินไป อาจทำให้ไม่มีผู้สนใจเข้าสู้ราคาหรืออาจส่งผลต่อค่าธรรมเนียมในการถอนการยึดทรัพย์ได้

ดังนั้นในส่วนของการยึดอสังหาริมทรัพย์นี้ เมื่ออัตรากำลังของเจ้าพนักงานบังคับคดีไม่เพียงพอที่จะออกไปยึดอสังหาริมทรัพย์ ณ ที่ที่ทรัพย์ตั้งอยู่ได้จึงต้องยึดอสังหาริมทรัพย์ ณ ที่ทำการ ส่งผลให้เกิดปัญหาหลายประการ เช่นนี้ผู้เขียนเห็นว่างานด้านการบังคับคดีส่วนนี้จึงเป็นงานที่สมควรจะมอบหมายหรือถ่ายโอนไปสู่เอกชนทำได้ โดยมีกำหนดการยึดอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวให้ทำการยึดอสังหาริมทรัพย์ ณ ที่ที่ทรัพย์ตั้งอยู่ ซึ่งจะเป็นประโยชน์และก่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ทุกฝ่ายมากยิ่งขึ้น

2. การกำหนดราคาเริ่มต้นในการขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์ เนื่องด้วยอสังหาริมทรัพย์นั้นเป็นทรัพย์สินที่เสื่อมสภาพและเสื่อมราคาอย่างรวดเร็ว ยกตัวอย่างเช่น เมื่อเจ้า

3. การอายัดทรัพย์สิน หากเป็นกรณีอายัดเงินอันเป็นสิทธิเรียกร้องให้ชำระเงินคราวเดียว กล่าวคือเป็นกรณีที่บุคคลภายนอกต้องชำระเงินให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาเป็นเงินจำนวนหนึ่งและชำระในคราวเดียวให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึดอดหนี้ตามคำพิพากษาก่อน เพื่อดำเนินการอายัดไปตามจำนวนหนี้ที่คือนั้น กรณีนี้เป็นกรณีที่มีความยุ่งยากน้อยเนื่องจากเป็นการให้ชำระเงินคราวเดียวแล้วเสร็จสิ้นไป แต่หากเป็นกรณีที่มีการอายัดเงินที่มีลักษณะเป็นรายงวดหรือเป็นคราวๆ เช่น เงินเดือน ค่าจ้าง เบี้ยขยัน ค่าล่วงเวลา ค่าคอมมิชชั่น โบนัส และเงินปันผลเป็นรายปี ทุกๆปี กรณีนี้ย่อมมีความยุ่งยากเป็นอย่างมากเพราะบุคคลภายนอกจะส่งเงินมายังเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นงวดหรือเป็นคราวๆไป และเมื่อมีการส่งเงินมายังเจ้าพนักงานบังคับคดีแล้วให้เจ้าพนักงานบังคับคดีตรวจสอบจำนวนทุก 3 เดือน หากเงินที่รวบรวมได้มีจำนวนไม่น้อยกว่า 10,000 บาทให้ส่งจำนวนให้นักบัญชีดำเนินการทำบัญชีรับจ่ายให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียทันที

และในส่วนของการอายัดห้ามโอนนั้น เป็นการแจ้งไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องในการจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาขอให้งดการจำหน่ายจ่ายโอนหรือทำนิติกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราว ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่หรือบุคคล

4. การจัดทำบัญชีรับจ่าย หากเป็นกรณีที่มีเจ้าหน้าที่ตามพิพาทเพียงคนเดียวย่อมไม่มีความยุ่งยากในการจัดทำบัญชีดังกล่าว แต่หากเป็นกรณีที่มีเจ้าหน้าที่หลายคน เช่น ผู้รับจ้าง จ้าง ผู้ร้องเจตุนัย ผู้ร้องกันส่วน ผู้ถือกรรมสิทธิ์ร่วม เป็นต้น การจัดทำบัญชีก็จะมี ความยุ่งยาก ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ย่อมส่งผลให้เกิดความผิดพลาดและความเสียหายแก่ผู้มีส่วนได้เสียในคดีได้ ง่าย แม้ในปัจจุบันนักบัญชี กรมบังคับคดี ซึ่งมีความรู้และความเชี่ยวชาญในการทำบัญชียังทำ ผิดพลาดอยู่บ่อยครั้ง เช่นนี้หากให้เอกชนจัดทำบัญชีรับจ่ายและจ่ายเงินให้แก่ผู้มีส่วนได้ได้เลย อาจเกิดความผิดพลาดและแก้ไขได้ยาก ดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นว่าหากงานด้านการบังคับคดีส่วนใด ถ่ายโอนไปสู่ภาคเอกชนดำเนินการ ก็ควรให้ภาคเอกชนเป็นผู้จัดทำบัญชีรับจ่ายในส่วนนั้น ทั้งนี้ เพื่อความสะดวก ต่อเนื่องและรวดเร็ว แต่เมื่อภาคเอกชนจัดทำบัญชีแล้วเสร็จให้ส่งสำนวน กลับมายังกรมบังคับคดีเพื่อให้เจ้าพนักงานบังคับคดีตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งและให้เจ้าพนักงาน บังคับคดีเป็นผู้จ่ายเงินส่วนได้นั้นให้แก่ผู้มีส่วนได้ต่อไป เมื่อจ่ายเงินส่วนได้เสร็จแล้วจึงจะจ่ายเงิน ค่าตอบแทนให้แก่เอกชนต่อไป

5. กรณีที่บังคับให้ขับไล่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาพร้อมบริวารหรือกรณีต้องรื้อถอนสิ่ง ปลูกสร้างออกจากที่พิพาท ตามมาตรา 296 ทวิถึงมาตรา 296 สัตต สิ่งที่เป็นปัญหามากที่สุดก็ คือการขัดขวางเจ้าพนักงานบังคับคดี แม้ในปัจจุบันเจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดีซึ่งเป็น เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการเอง ยังมีหลายครั้งที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ยอมออกจากสถานที่ ดังกล่าวทำให้เกิดการเผชิญหน้าและปะทะกันได้ หรือในกรณีต้องรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างออกจากที่ พินาท มีหลายครั้งที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาทำการขัดขวางไม่ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทำงานได้ อย่างสะดวก แม้มาตรา 296 สัตต จะบัญญัติให้เจ้าพนักงานบังคับคดีที่ไปดำเนินการขับไล่หรือ รื้อถอนนั้น อาจร้องขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเพื่อให้สามารถ ดำเนินการได้ แต่หลายครั้งจะพบว่าแม้ได้รับความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ก็ยังไม่สามารถดำเนินการได้สำเร็จ นอกจากนั้นในกรณีที่มีสิ่งของของลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือ ของบุคคลใดอยู่ในทรัพย์ดังกล่าว นั้น เช่นนี้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจจัดการมอบให้เจ้าหน้าที่ ตามคำพิพากษารักษาไว้ หรือจัดการขนย้ายไปเก็บรักษา ณ สถานที่ใดโดยลูกหนี้ตามคำ พินาทเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายได้ ในส่วนนี้ส่วนใหญ่จะให้เจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นผู้เก็บรักษา ณ สถานที่เก็บรักษาทรัพย์ ของกรมบังคับคดี เช่นนี้หากให้เอกชนดำเนินการย่อมมีปัญหาในการเก็บ รักษาอย่างแน่นอนเนื่องจากเอกชนไม่มีสถานที่ที่จะเก็บรักษาทรัพย์เพียงพอ

จากการวิเคราะห์ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งแล้วจะเห็นว่า แม้มาตรา 278 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งจะบัญญัติให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมอบหมายให้บุคคลอื่นปฏิบัติการแทนได้ก็ตาม แต่ในการที่เจ้าพนักงานบังคับคดีจะมอบหมายการบังคับคดีส่วนใดให้บุคคลอื่นดำเนินการนั้น บทบัญญัติมาตรา 278 มาตราเดียวคงไม่เพียงพอที่จะทำให้การมอบหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพได้ เช่นนี้จึงต้องพิจารณามาตราอื่นๆในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งด้วย ซึ่งจะพบว่ามียกหลายมาตราที่มีปัญหาและอุปสรรคในการบังคับคดี นอกจากนั้นในทางปฏิบัติก็มีปัญหาและอุปสรรคในแต่ละขั้นตอนของการบังคับคดีอยู่มากด้วย

2. พระราชกฤษฎีกาการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 และแผนบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2552-2554

สืบเนื่องจากพระราชกฤษฎีกาการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีกำหนดให้รัฐบาลจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดิน 4 ปี พ.ศ. 2552-2554 และกำหนดให้รัฐบาลจัดทำแผนปฏิบัติราชการ 4 ปี โดยเชื่อมโยงประเด็นยุทธศาสตร์แผนการบริหารราชการแผ่นดิน 4 ปี ซึ่งในส่วนของกรมบังคับคดีมีภารกิจที่เกี่ยวข้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ของแผนการบริหารราชการแผ่นดินเรื่อง การพัฒนากฎหมายและส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และการรักษาความมั่นคงของรัฐ

เพื่อเป็นการตอบสนองนโยบายรัฐบาล กระทรวงยุติธรรมซึ่งมีหน้าที่หลักในการบริหารจัดการกระบวนการยุติธรรม เสริมสร้างและอำนวยความยุติธรรมในสังคม ได้ดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติราชการ 4 ปี พ.ศ. 2552 – 2555 และแผนปฏิบัติราชการประจำปี พ.ศ. 2553 ที่มีความสอดคล้องกันระหว่างแผนการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล ยุทธศาสตร์กระทรวงยุติธรรม และอำนาจหน้าที่และภารกิจของกระทรวงยุติธรรมแล้ว ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 คือส่งเสริมและพัฒนาการอำนวยความยุติธรรม โดยมีเป้าหมายการให้บริการเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงและได้รับความยุติธรรม อย่างเท่าเทียมกัน และประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 คือส่งเสริมและพัฒนาการบริหารงานยุติธรรม ให้มีประสิทธิภาพ โดยเป้าหมายการให้บริการเพื่อให้ประชาชนได้รับบริการงานยุติธรรมอย่างสะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม

และกรมบังคับคดีก็ได้จัดทำยุทธศาสตร์ของกรมบังคับคดี ภายใต้ยุทธศาสตร์กระทรวงยุติธรรมแล้ว ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. พัฒนาระบบการ บังคับคดีด้วยวิทยาการที่ทันสมัยให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีเป้าประสงค์เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการ ด้านการบังคับคดีอย่างรวดเร็ว เป็นธรรม โปร่งใส ถูกต้องตามความต้องการ

2. เสริมสร้างความรู้ ความร่วมมือและการมีส่วนร่วมด้านการบังคับคดี โดยมีเป้าประสงค์เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจกระบวนการบังคับคดีและกฎหมาย ที่เกี่ยวข้อง เกิดความเชื่อมั่นและร่วมมือ ทำให้ความขัดแย้งด้าน การบังคับคดีลดลง และเพื่อให้กรมบังคับคดี และเครือข่ายทุกภาคส่วน มีระบบบริหารจัดการ ด้านการบังคับคดีอย่างมีประสิทธิภาพส่งผลให้ประชาชนเข้าถึงบริการอย่างสะดวก รวดเร็ว เป็นธรรม

3. พัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีคุณภาพ ตามมาตรฐาน (PMQA) โดยมีเป้าประสงค์เพื่อให้กรมบังคับคดีมีระบบบริหารจัดการด้านการบังคับคดีเชิงบูรณาการเป็นที่ยอมรับทั้งในระดับประเทศและต่างประเทศ

4. เสริมสร้างศักยภาพบุคลากรโดยยึดหลักธรรมาภิบาล โดยมีเป้าประสงค์เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานและบริการ โดยยึดหลักธรรมาภิบาลสามารถปรับเปลี่ยนกระบวนการทศน์ และทัศนคติได้สอดคล้องกับสภาพการณ์ อย่างโปร่งใส และเป็นธรรม

3. ข้อพิจารณาเกี่ยวกับพระราชบัญญัติข่างรังวัดเอกชน พ.ศ. 2535

แนวคิดการถ่ายโอนงานด้านการบังคับคดีแห่งสู่ภาคเอกชนนั้นได้นำพระราชบัญญัติ ข่างรังวัดเอกชน พ.ศ.2535 มาศึกษาเพียงเคียง ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ในปัจจุบันได้มีงานเกี่ยวกับการรังวัดที่ดินที่มีโฉนดที่ดินเพื่อการ สอบเขตที่ดิน การแบ่งแยกที่ดินออกเป็นหลายแปลงหรือการรวมที่ดินหลายแปลงเข้าเป็นแปลง เดียวกันเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก และนับวันจะเพิ่มมากยิ่งขึ้นตามลำดับ ข่างรังวัดของกรม ที่ดินที่มีอยู่ในขณะนี้ไม่เพียงพอที่จะปฏิบัติการในเรื่องดังกล่าวได้ทันความต้องการของประชาชน ฉะนั้นเพื่ออำนวยความสะดวกรวดเร็วแก่ประชาชน สมควรให้ข่างรังวัดเอกชนรับทำการรังวัดเพื่อ การดังกล่าวได้โดยให้อยู่ภายใต้การกำกับของกรมที่ดิน ซึ่งจะเห็นได้ว่าสาเหตุในการให้ข่างรังวัด เอกชนรับทำการรังวัดมีสาเหตุเดียวกับที่กรมบังคับคดีประสบอยู่ในปัจจุบัน

3.1 บทบาทอำนาจหน้าที่และสถานภาพของช่างรังวัดเอกชน

ผู้ที่ จะทำการเป็นช่างรังวัดเอกชนและผู้ที่ จะดำเนินการจัดตั้งสำนักงานช่างรังวัดเอกชนจะต้องได้รับใบอนุญาตตามกฎหมายเสียก่อนจึงจะดำเนินการได้ และช่างรังวัดเอกชนจะต้องได้รับใบอนุญาตจะต้องสังกัดสำนักงานช่างรังวัดเอกชน โดยช่างรังวัดเอกชนมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการรังวัดที่ดินโดยดำเนินการได้เฉพาะที่ดินบางประเภทและบางพื้นที่ดังนี้

1. ประเภทที่ดิน พระราชบัญญัติช่างรังวัดเอกชน พ.ศ. 2535 ไม่ได้ให้สิทธิช่างรังวัดเอกชนทำการรังวัดที่ดินทุกประเภท เพียงแต่ให้ทำการรังวัดได้เฉพาะที่ดินที่มีโฉนดเท่านั้น และประเภทการรังวัดจะรังวัดได้เฉพาะการสอบเขต แบ่งแยกหรือรวมโฉนดเท่านั้น จะรังวัดที่ดินที่มี น.ส. 3 หรือรังวัดออกโฉนดที่ดินไม่ได้

2. เขตพื้นที่ที่ช่างรังวัดเอกชนจะทำการรังวัดได้ (มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติช่างรังวัดเอกชน พ.ศ. 2535)ช่างรังวัดเอกชนจะมีสิทธิทำการรังวัดได้เฉพาะในเขตที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศให้เป็นเขตที่ช่างรังวัดได้เท่านั้น ซึ่งในระยะเริ่มต้นจะประกาศกำหนดท้องที่ในบางจังหวัดที่มีความจำเป็น และต้องการช่างรังวัดเอกชนไปช่วยดำเนินการอย่างสูง เป็นเขตที่ช่างรังวัดเอกชนทำการรังวัดได้ก่อน แล้วจึงขยายไปทั่วประเทศ

และช่างรังวัดเอกชนมีอำนาจในการดำเนินการเกี่ยวกับการรังวัด มีดังต่อไปนี้

1. ช่างรังวัดเอกชนและคนงานของช่างรังวัดเอกชนมีสิทธิเข้าไปในที่ดินของบุคคลอื่นในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก แต่ต้องแจ้งให้ผู้มีสิทธิในที่ดินหรือผู้ครอบครองที่ดินนั้นทราบก่อน แต่การเข้าปดังกล่าวจะต้องเป็นการเข้าไปเพื่อประโยชน์ในการรังวัดเท่านั้น หากมิใช่เป็นการรังวัดแล้ว จะเข้าไปในที่ดินของบุคคลอื่นไม่ได้ เพราะกฎหมายมิได้ให้อำนาจไว้และไม่คุ้มครองด้วย (มาตรา 88 แห่งพระราชบัญญัติช่างรังวัดเอกชน พ.ศ. 2535)

2. ในการรังวัดที่ดินช่างรังวัดเอกชนมีสิทธิเคลื่อนย้าย ถอดถอนหรือจัดทำหลักหมายเขตที่ดิน (หลักเขตที่ดิน) และในกรณีจำเป็นอาจขุดดิน ตัด รานกิ่งไม้หรือกระทำการอื่นแกสิ่งกีดขวางต่อการรังวัดในที่ดินที่ทำการรังวัด หรือในที่ดินข้างเคียงได้ ทั้งนี้ต้องกระทำโดยระมัดระวังมิให้เกิดความเสียหายเกินความจำเป็น (มาตรา 88 แห่งพระราชบัญญัติช่างรังวัดเอกชน พ.ศ. 2535)

3. นอกจากนี้ช่างรังวัดเอกชนยังมีอำนาจในการบันทึกถ้อยคำของผู้ขอทำการรังวัด ผู้มีสิทธิในที่ดินข้างเคียงหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง และให้บุคคลดังกล่าวลงลายมือชื่อในเอกสารที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนรับเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรังวัดนั้น (มาตรา 50 แห่งพระราชบัญญัติช่างรังวัดเอกชน พ.ศ. 2535)

อำนาจของช่างรังวัดเอกชนดังกล่าว จะคล้ายกับอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการรังวัดตามประมวลกฎหมายที่ดิน จะแตกต่างกันตรงที่พระราชบัญญัติช่างรังวัดเอกชน พ.ศ. 2535 ไม่ได้บัญญัติให้ผู้มีสิทธิในที่ดินหรือผู้ครอบครองที่ดินนั้นอำนวยความสะดวกตามควรแก่กรณี (ประมวลกฎหมายที่ดินบัญญัติไว้ในมาตรา 66) แต่ถึงแม้จะไม่มีการบัญญัติไว้ พระราชบัญญัติช่างรังวัดเอกชน พ.ศ. 2535 ก็ได้บัญญัติโทษผู้ขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของช่างรังวัดเอกชนโดยมีระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000 บาทไว้ในมาตรา 67 ซึ่งก็น่าจะเพียงพอที่จะทำให้ช่างรังวัดเอกชนสามารถดำเนินการรังวัดได้สะดวก และในส่วนของนอกหมายเรียกซ้ำของที่ดินข้างเคียง หรือที่เรียกกันว่าหมายข้างเคียงนั้น พระราชบัญญัติช่างรังวัดเอกชน พ.ศ. 2535 ก็ไม่ได้ให้อำนาจช่างรังวัดเอกชนนอกหมายเรียกเจ้าของที่ดินข้างเคียงมาระวังและลงชื่อรับรองแนวเขตที่ดิน เนื่องจากช่างรังวัดเอกชนไม่ได้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามประมวลกฎหมายที่ดิน และอาจเกรงว่าหากให้อำนาจไปแล้ว จะมีการนอกหมายเรียกจนเกินความจำเป็น และเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นได้ ดังนั้นอำนาจในการนอกหมายเรียกเจ้าของที่ดินข้างเคียง จึงยังเป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานที่ดิน เช่นเดียวกับกรณีการรังวัดโดยช่างรังวัดของกรมที่ดิน

3.2 การกำหนดคุณสมบัติของช่างรังวัดเอกชน

เป็นไปตามมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติช่างรังวัดเอกชน พ.ศ. 2535 กล่าวคือ

1. ผู้ที่จะเป็นช่างรังวัดเอกชนได้ จะต้องมีความสมบูรณ์และไม่มีความต้องห้ามตามมาตรา 19 พระราชบัญญัติช่างรังวัดเอกชน พ.ศ. 2535 และมีคุณสมบัติ คุณสมบัติและพื้นฐานความรู้ตามที่คณะกรรมการช่างรังวัดเอกชนกำหนดดังนี้

(1) มีสัญชาติไทย

(2) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์

(3) มีความรู้ คุณสมบัติและพื้นฐานความรู้ตามหลักเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่ง ดังนี้

- เป็นผู้มีความรู้ไม่ต่ำกว่าประกาศนียบัตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย สายอาชีพทางช่างสำรวจ และจะต้องมีประสบการณ์ในด้านการรังวัดและทำแผนที่มาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี โดยจะต้องผ่านการทดสอบความรู้จากคณะกรรมการช่างรังวัดเอกชนก่อน หรือ

- เป็นผู้ที่เคยดำรงตำแหน่งทางช่างรังวัด สังกัดกรมที่ดินมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี

(4) ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีเงินเดือนและตำแหน่งประจำหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ

(5) ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

(6) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(7) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี และมีผู้รับรองความประพฤติไม่น้อยกว่า 2 คน โดยผู้รับรองจะต้องเป็นช่างรังวัดเอกชนมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือเป็นข้าราชการตั้งแต่ระดับ 6 ขึ้นไปลงลายมือรับรอง

(8) ไม่เคยถูกทางราชการหรือรัฐวิสาหกิจลงโทษไล่ออก ปลดออก ให้ออก หรือเลิกจ้าง ทั้งนี้เพราะเหตุทุจริตต่อหน้าที่

(9) ไม่เคยต้องโทษจำคุกในคดีที่เกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตแห่งวิชาชีพ

(10) ไม่เป็นผู้ถูกเพิกถอนใบอนุญาตเป็นช่างรังวัดเอกชนตามมาตรา 61(4) เว้นแต่ได้พ้นเวลาห้าปีไปแล้ว นับแต่วันถูกเพิกถอนใบอนุญาตเป็นช่างรังวัดเอกชน

2. ช่างรังวัดเอกชนจะทำการรังวัดหรือตรวจสอบรับรองผลการรังวัดได้ต่อเมื่อได้เข้าสังกัดสำนักงานช่างรังวัดเอกชนแห่งหนึ่งแล้ว จะไปรับจ้างทำการรังวัดที่ดินโดยไม่เข้าสังกัดสำนักงานช่างรังวัดเอกชนไม่ได้ และ

3. ช่างรังวัดเอกชนจะเข้าอยู่ในสังกัดสำนักงานช่างรังวัดเอกชนเกินหนึ่งในขณะเดียวกันไม่ได้ หากช่างรังวัดเอกชนผู้ใดฝ่าฝืนจะมีความผิดและมีโทษ และถูกพิจารณาจรรยาบรรณของช่างรังวัดเอกชน ซึ่งอาจถูกพิจารณาเพิกถอนใบอนุญาต

และสำหรับผู้ที่ประสงค์จะเป็นช่างรังวัดเอกชน หรือจะตั้งสำนักงานช่างรังวัดเอกชนสามารถยื่นคำขอรับใบอนุญาตเป็นช่างรังวัดเอกชน หรือใบอนุญาตจัดตั้งสำนักงานช่างรังวัดเอกชนได้ที่สำนักงานคณะกรรมการช่างรังวัดเอกชน กรมที่ดิน ทั้งนี้ผู้ขอสามารถทราบผลการขออนุญาตภายใน 60 วันนับแต่ยื่นคำขอซึ่งมีรายละเอียดถูกต้องและครบถ้วนตามที่กำหนดไว้

ในกรณีที่ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นช่างรังวัดเอกชน ประเภทที่จะต้องผ่านการทดสอบความรู้จากคณะกรรมการช่างรังวัดเอกชน จะต้องยื่นคำขอเข้าทดสอบความรู้ก่อน เมื่อผ่านการทดสอบความรู้ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนดแล้ว จึงจะได้มีสิทธิที่จะยื่นคำขอรับใบอนุญาตเป็นช่างรังวัดเอกชนได้

และในส่วนของสำนักงานช่างรังวัดเอกชนนั้น มาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติช่างรังวัดเอกชน พ.ศ. 2535 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการจัดตั้งสำนักงานช่างรังวัดเอกชน จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบดังนี้

1. วิธีการจัดตั้งสำนักงานข้างวังวัดเอกชน ในการจัดตั้งสำนักงานข้างวังวัดเอกชน แนวทางการดำเนินการอาจทำได้ในฐานะบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล โดยผู้ขอรับใบอนุญาตจะต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติข้างวังวัดเอกชน พ.ศ. 2535 ดังนี้

บุคคลธรรมดา ต้องมีคุณสมบัติดังนี้ มีสัญชาติไทย มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปี บริบูรณ์ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีเงินเดือนและตำแหน่งประจำหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ ไม่เป็นบุคคลล้มละลายหรือถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ และไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตจัดตั้งสำนักงานข้างวังวัดเอกชน ตามมาตรา 43 หรือใบอนุญาตเป็นข้างวังวัดเอกชนตามมาตรา 61(4)

นิติบุคคล ต้องมีคุณสมบัติดังนี้ มีสัญชาติไทย โดยเป็นบริษัทจำกัดหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยซึ่งมีทุนเกินกึ่งหนึ่งเป็นของคนสัญชาติไทย และมีคนสัญชาติไทยเป็นผู้ถือหุ้นหรือเป็นหุ้นส่วนเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนผู้ถือหุ้นหรือผู้เป็นหุ้นส่วนไม่เป็นนิติบุคคลที่ถูกศาลพิพากษาให้ล้มละลายหรือสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด และไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตจัดตั้งสำนักงานข้างวังวัดเอกชน

2. ผู้จัดการสำนักงานข้างวังวัดเอกชน มีอำนาจหน้าที่ 2 ประการ คือ

ก. ทำสัญญารับจ้างทำการรังวัดที่ดินกับผู้ว่าจ้าง โดยสัญญาดังกล่าวจะต้องมีรายละเอียดอย่างน้อยตามที่คณะกรรมการข้างวังวัดเอกชนได้กำหนดแบบไว้ในระเบียบคณะกรรมการข้างวังวัดเอกชน และหากมีเงื่อนไขที่ทำให้สำนักงานข้างวังวัดเอกชนหรือข้างวังวัดเอกชนไม่ต้องรับผิดชอบแตกต่างไปจากแห่งพระราชบัญญัติข้างวังวัดเอกชนกำหนดไว้ ย่อมเป็นโมฆะ เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบเป็นหนังสือจากคณะกรรมการข้างวังวัดเอกชนก่อน

ข. ตรวจสอบและลงชื่อรับรองผลการรังวัดของข้างวังวัดเอกชนในสังกัด เนื่องจากแห่งพระราชบัญญัติข้างวังวัดเอกชนบังคับให้ต้องมีการตรวจสอบควบคุมกันเองก่อนที่จะส่งเรื่องให้ราชการดำเนินการต่อไป จึงได้กำหนดให้ข้างวังวัดเอกชนต้องสังกัดสำนักงานข้างวังวัดเอกชน แต่ถ้าหากผู้จัดการสำนักงานข้างวังวัดเอกชนเป็นผู้ทำการรังวัดด้วยตนเอง จะตรวจสอบและลงชื่อรับรองผลการรังวัดของตนเองไม่ได้ ต้องให้ข้างวังวัดเอกชนที่อยู่ในสังกัดเป็นผู้ตรวจสอบและลงชื่อรับรองผลการรังวัดให้

3.3 โครงสร้างองค์กรวิชาชีพของช่างรังวัดเอกชน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ช่างรังวัดเอกชนจะต้องได้รับใบอนุญาตจะต้องสังกัดสำนักงานช่างรังวัดเอกชน และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมที่ดิน (มาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติช่างรังวัดเอกชน พ.ศ. 2535)

2. กรมที่ดินกำหนดให้มีคณะกรรมการช่างรังวัดเอกชน ประกอบด้วย กรรมการโดยตำแหน่งและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีอธิบดีกรมที่ดินเป็นประธาน มีหน้าที่กำหนดคุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นช่างรังวัดเอกชน เพิกถอนใบอนุญาตจัดตั้งสำนักงานช่างรังวัดเอกชน กำหนดมาตรฐานเครื่องมือรังวัด ควบคุมสอดส่องความประพฤติและมารยาทของช่างรังวัดเอกชน ตลอดจนวางระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของช่างรังวัดเอกชน (มาตรา 6 พระราชบัญญัติช่างรังวัดเอกชน พ.ศ. 2535)

3.4 การกำกับดูแลช่างรังวัดเอกชน

ช่างรังวัดเอกชนและสำนักงานช่างรังวัดเอกชนนั้นอยู่ภายใต้การกำกับดูแลและการควบคุมของกรมที่ดิน โดยกรมที่ดินมีหน้าที่กำกับดูแลและควบคุมการปฏิบัติงานของช่างรังวัดเอกชน คือ การตรวจงาน และการตรวจสอบ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ (มาตรา 54-56 แห่งพระราชบัญญัติช่างรังวัดเอกชน พ.ศ. 2535)

1. การตรวจเรื่องก่อนส่งเรื่อง เมื่อช่างรังวัดเอกชนทำการรังวัดเสร็จแล้ว ต้องนำเรื่องรังวัดให้ผู้จัดการสำนักงานช่างรังวัดเอกชนตรวจสอบและลงชื่อรับรองผลการรังวัดก่อน ดังนั้นหากสำนักงานช่างรังวัดเอกชนใด ไม่ควบคุมตรวจสอบผลการรังวัดให้ถูกต้อง จนเป็นเหตุให้งานรังวัดผิดพลาดหรือไม่ควบคุมช่างรังวัดเอกชนจนทำให้มีพฤติการณ์ที่ไม่สุจริต หรือไม่ดำเนินการรังวัดให้แล้วเสร็จตามสัญญาจ้างทำการรังวัดที่ดิน หากเจ้าพนักงานที่ดินได้มีหนังสือเตือนแล้ว ยังไม่ปฏิบัติตามเจ้าพนักงานที่ดินก็จะทำเรื่องรายงานมายังคณะกรรมการช่างรังวัดเอกชน ซึ่งหากคณะกรรมการพิจารณาเห็นว่า ผู้รับใบอนุญาตจัดตั้งสำนักงานช่างรังวัดเอกชนมีความผิดจริง ก็อาจจะเพิกถอนใบอนุญาตจัดตั้งสำนักงานช่างรังวัดเอกชนได้

2. อำนาจเจ้าพนักงานที่ดิน หลังจากที่ได้ตรวจสอบการรังวัดแล้ว โดยจะตรวจจากเอกสารและหลักฐานที่ช่างรังวัดเอกชนได้จัดทำขึ้น ถ้าพบว่าเอกสารหลักฐานใดยังคลาดเคลื่อนหรือไม่ถูกต้องหรือมีข้อบกพร่องในการรังวัด เจ้าพนักงานที่ดินก็มีอำนาจสั่งให้สำนักงานช่างรังวัดเอกชนแก้ไขเอกสารและหลักฐานนั้น หรือทำการรังวัดใหม่ภายในเวลาที่กำหนด โดยสำนักงานช่างรังวัดเอกชนนั้นต้องเสียค่าใช้จ่ายในการแก้ไขเอกสารหรือทำการรังวัด

3.5 การกำหนดค่าธรรมเนียมและค่าตอบแทน

เมื่อเจ้าของที่ดินติดต่อจ้างสำนักงานช่างรังวัดเอกชนที่ได้รับใบอนุญาตโดยถูกต้องตามกฎหมายเป็นผู้ดำเนินการให้แล้วนั้น สำหรับค่าจ้างในการรังวัดจะเป็นจำนวนเท่าใด ขึ้นอยู่กับการตกลงกันเองระหว่างเจ้าของที่ดินกับสำนักงานช่างรังวัดเอกชน

3.6 การกำหนดความรับผิดชอบในความเสียหายจากการปฏิบัติงานและการดำเนินการทางวินัย

ช่างรังวัดเอกชนต้องดำเนินการรังวัด โดยปฏิบัติตามวิธีการที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายที่ดิน ระเบียบ คำสั่ง หนังสือเวียนเกี่ยวกับการรังวัดเฉพาะรายของกรมที่ดิน ตลอดจนพระราชบัญญัติช่างรังวัดเอกชน และระเบียบคณะกรรมการช่างรังวัดเอกชนที่วางไว้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของช่างรังวัดเอกชนด้วย

พระราชบัญญัติช่างรังวัดเอกชน พ.ศ. 2535 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการรังวัดไว้เป็นพิเศษเฉพาะกรณีที่มีการคัดค้านการรังวัดเท่านั้น กล่าวคือ ในระหว่างการรังวัดมีการคัดค้านเกี่ยวกับแนวเขตที่ดิน หรือมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินนั้น ถ้าผู้ขอทำการรังวัด ผู้คัดค้านและผู้มีสิทธิในที่ดินข้างเคียงยินยอมนำชี้เขตที่ดินของแต่ละฝ่ายแล้ว กฎหมายก็ให้ช่างรังวัดเอกชนทำแผนที่แสดงเขตคัดค้าน และส่งเรื่องให้เจ้าพนักงานที่ดินสอบสวนไกล่เกลี่ยตามมาตรา 69 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายที่ดินต่อไป ช่างรังวัดเอกชนจะมาทำการไกล่เกลี่ยไม่ได้หากฝ่าฝืนไกล่เกลี่ยไปจะไม่มีผลบังคับตามกฎหมาย เพราะผู้ทำการสอบสวนไกล่เกลี่ยไม่ใช่เจ้าพนักงานที่ดินและไม่ที่อำนาจกระทำเช่นนั้น

สำหรับอำนาจเคลื่อนย้ายหลักเขตที่ดิน ซึ่งช่างรังวัดเอกชนได้จัดทำลงในที่ดินแล้ว ในระหว่างรังวัดและยังไม่ได้ส่งงานรังวัดให้แก่เจ้าพนักงานที่ดิน ช่างรังวัดเอกชนที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการรังวัดที่ดินนั้น มีอำนาจที่จะเคลื่อนย้ายหลักเขตที่ได้ แต่ถ้าได้ส่งงานให้เจ้าพนักงานที่ดินแล้ว ช่างรังวัดเอกชนผู้มีหน้าที่เกี่ยวกับการรังวัดที่ดินนั้นจะเคลื่อนย้ายหลักเขตที่ดินไม่ได้ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานที่ดิน หรือในกรณีที่ถูกเจ้าพนักงานที่ดินสั่งให้ทำการแก้ไข หรือทำการ

เมื่อช่างรังวัดเอกชนทำการรังวัดเสร็จแล้ว ต้องนำเรื่องรังวัดให้ผู้จัดการสำนักงานช่างรังวัดเอกชนตรวจสอบและลงชื่อรับรองผลการรังวัดก่อน ดังนั้นหากสำนักงานช่างรังวัดเอกชนใด ไม่ควบคุมตรวจสอบผลการรังวัดให้ถูกต้อง จนเป็นเหตุให้งานรังวัดผิดพลาดหรือไม่ควบคุมช่างรังวัดเอกชนจนทำให้มีพฤติการณ์ที่ไม่สุจริต หรือไม่ดำเนินการรังวัดให้แล้วเสร็จตามสัญญา รับจ้างทำการรังวัดที่ดิน หากเจ้าพนักงานที่ดินได้มีหนังสือเตือนแล้วยังไม่ปฏิบัติตามเจ้าพนักงานที่ดินก็จะทำเรื่องรายงานมายังคณะกรรมการช่างรังวัดเอกชน ซึ่งหากคณะกรรมการพิจารณาเห็นว่า ผู้รับใบอนุญาตจัดตั้งสำนักงานช่างรังวัดเอกชนมีความผิดจริง ก็อาจจะเพิกถอนใบอนุญาตจัดตั้งสำนักงานช่างรังวัดเอกชนได้

จากการวิเคราะห์พระราชบัญญัติช่างรังวัดเอกชน พ.ศ. 2535 แล้วจะพบว่าได้มีแนวคิดที่จะให้บุคคลภายนอกเข้ามาแบ่งเบาภาระของช่างรังวัดของกรมที่ดินที่มีอยู่ไม่เพียงพอที่จะปฏิบัติการในเรื่องดังกล่าวได้ทันความต้องการของประชาชน ส่งผลให้มีทั้งช่างรังวัดของกรมที่ดินและช่างรังวัดเอกชนเพื่อให้ประชาชนเป็นผู้เลือกว่าจะใช้บริการจากช่างรังวัดประเภทใด โดยช่างรังวัดเอกชนนั้นไม่มีสถานะทางกฎหมายเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามประมวลกฎหมายที่ดินแต่อย่างใด เมื่อเป็นเช่นนี้ช่างรังวัดเอกชนก็ไม่ต้องรับผิดทางแพ่งและทางอาญาในฐานะเจ้าพนักงานของรัฐ หากมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นผู้รับมอบหมายงานจะต้องรับผิดชอบด้วยตัวในสถานะที่เป็นเอกชนเท่านั้น นอกจากนั้นเมื่อช่างรังวัดเอกชนได้ดำเนินการรังวัดเสร็จแล้วจะต้องส่งเรื่องไปยังเจ้าพนักงานที่ดินเพื่อตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งก่อน แสดงให้เห็นว่าช่างรังวัดเอกชนนั้นไม่ได้มีอำนาจเด็ดขาดในการรังวัด แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับการตรวจสอบของเจ้าพนักงานที่ดินอีกชั้นหนึ่ง

4. ข้อพิจารณาเกี่ยวกับการดำเนินงานของภาคเอกชนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับงานของเจ้าพนักงานบังคับคดี

4.1 การยึดทรัพย์สินที่ให้เช่าซื้อคืน

เป็นการยึดทรัพย์ติดตามเอาทรัพย์สินที่ให้เช่าซื้อคืนจากผู้เช่าซื้อ โดยมีได้นำเรื่องขึ้นสู่ศาลตามข้อตกลงที่ระบุไว้ในสัญญาเช่าซื้อ โดยเมื่อผู้เช่าซื้อผิดนัดชำระค่าเช่าซื้องวดหนึ่งงวดใดหรือกระทำผิดสัญญา ถือว่าสัญญาเป็นอันเลิกกันโดยที่ไม่ต้องบอกกล่าว และผู้เช่าซื้อยอมส่ง

4.2 การประมูลทรัพย์สิน

ปัจจุบันมีสำนักงานประมูลทรัพย์สินของเอกชนเกิดขึ้นมากมายทำในรูปแบบบริษัทจัดประมูลซึ่งเป็นบริษัทที่ก่อตั้งขึ้นในประเทศไทย และบริษัทที่มีสัญชาติต่างชาติ รวมทั้งสถาบันการเงินของเอกชนจัดการประมูลขายทอดตลาดทรัพย์สินหลักประกันของลูกค้า ซึ่งเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 509 ถึงมาตรา 517 ว่าด้วยการขายทอดตลาด การประมูลสินค้าทางอินเทอร์เน็ต (E-commerce Auction) จากเว็บไซต์ต่างๆ โดยมีคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 กำกับ ดูแล ควบคุม เป็นการประกอบธุรกิจซึ่งต้องได้รับใบอนุญาต นอกจากนี้มีการประมูลของที่โรงรับจำนำเอาทรัพย์สินจำนำหลุดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตามมาตรา 764 ถึงมาตรา 768 โดยที่ไม่ต้องนำคดีขึ้นสู่ศาลฟ้องร้องบังคับคดีหน่วยงานเอกชนสามารถทำได้เอง มีลักษณะคล้ายการประมูลขายทอดตลาดของเจ้าพนักงานบังคับคดี

4.3 การประเมินราคาทรัพย์สิน

เนื่องจากปัจจุบันหน่วยงานราชการที่ทำการประเมินราคาทรัพย์สินมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนหรือผู้ใช้บริการหรืออาจมีข้อกำหนดด้านกฎหมาย ภาคเอกชนจึงได้จัดตั้งบริษัทที่มีวัตถุประสงค์ในการประเมินราคาทรัพย์สินเพื่อให้บริการประเมินราคาทรัพย์สินให้แก่หน่วยงานเอกชนและสถาบันการเงินต่างๆ ซึ่งลักษณะการปฏิบัติงาน หลักเกณฑ์การประเมินราคาทรัพย์สินก็คล้ายคลึงกับหน่วยงานราชการ

4.4 การชำระบัญชีนิติบุคคล

การชำระบัญชีนิติบุคคลที่เลิกกัน บริษัทจำกัด บริษัทจำกัดมหาชน ห้างหุ้นส่วนจำกัด ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลหรือนิติบุคคลอื่นตามกฎหมาย เมื่อประสบปัญหาขาดทุนหรือมีเหตุอื่นจะต้องจดทะเบียนเลิกกันและจะต้องมีการชำระบัญชี ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1061, มาตรา 1248(1) (2) , มาตรา 1089 , มาตรา 1236, มาตรา 1247 และมาตรา 1251 โดยมีได้เสียข้างมากของผู้เป็นหุ้นส่วน เว้นแต่จะตกลงกันให้จัดการทรัพย์สินโดยวิธีอื่นในระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนด้วยกัน หรือห้างหุ้นส่วนนั้นศาลได้พิพากษาให้

5. วิสัยทัศน์ พันธกิจกรมบังคับคดี

วิสัยทัศน์กรมบังคับคดี

กรมบังคับคดีเป็นองค์กรนำด้านการบังคับคดี ภายใต้ระบบคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐด้วยวิทยาการและเทคโนโลยี ที่ทันสมัย โดยยึดหลักธรรมาภิบาลภายในปี พ.ศ. 2555

พันธกิจกรมบังคับคดี

กรมบังคับคดีเป็นกรมให้บริการด้านการบังคับคดีและการวางทรัพย์ มุ่งมั่นพัฒนาระบบบริหารจัดการและกระบวนการบังคับคดีให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ด้วยกฎหมาย วิทยาการและเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม ส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือและเผยแพร่ความรู้ด้านการบังคับคดี เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการที่รวดเร็ว ถูกต้อง เป็นธรรมและเกิดประโยชน์สูงสุด

1. ให้บริการด้านการบังคับคดี แพง คดีล้มละลาย การฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ การชำระบัญชีและการวางทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพ เสมอภาค เป็นธรรม

2. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาระบบการบังคับคดีแฟ่ง คดีล้มละลาย การฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ การชำระบัญชีและวางทรัพย์ในแต่ละระบบให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งเสริมสร้างศักยภาพการเป็นผู้นำในด้านการบังคับคดีให้สามารถแข่งขันกับองค์กรต่างๆ

3. พัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีให้ทันสมัยและเป็นมาตรฐานสากลรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงตามภาวะการณ์เพื่ออำนวยความสะดวกการปฏิบัติงานและบริการประชาชน โดยคำนึงถึงความสะดวก รวดเร็วเป็นธรรม ในสังคมและสิทธิมนุษยชน

4. พัฒนางองค์กรและระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ คล่องตัว โดยประสาน ส่งเสริม รวมถึงสร้างเครือข่ายความร่วมมือการบังคับคดีทั้งในและต่างประเทศ สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง ตามภาวะการณ์โดยยึดหลักธรรมาภิบาล

5. พัฒนาศักยภาพให้มีความรู้ ความสามารถและความเชี่ยวชาญด้านการบังคับคดี และมีจิตสำนึกในการบริการอย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม

6. เผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีและการวางทรัพย์แก่ประชาชน ได้เข้าใจอย่างถ่องแท้ ตลอดจนก่อให้เกิดข้อพิพาทในการบังคับคดีและส่งเสริมความร่วมมือและส่วนร่วม การบังคับคดีของภาครัฐและภาคเอกชน

6. ตัวชี้วัดประกอบคำรับรองการปฏิบัติราชการของกรมบังคับคดี

รายละเอียดตัวชี้วัด (KPI Template) ประกอบคำรับรองการปฏิบัติราชการของกรมบังคับคดี ประจำปีงบประมาณ 2551 ในตัวชี้วัดที่ : 2.4 มูลค่าทรัพย์สินที่ผลักดันออกจากระบบการบังคับคดีได้ ในปีงบประมาณ 2551 ซึ่งหมายถึงมูลค่าทรัพย์สินในคดีแฟ่ง คดีล้มละลายที่เจ้าหน้าที่ถอนการบังคับคดี ถอนการยึด ของดการบังคับคดีเนื่องจากมีการปรับโครงสร้างหนี้คดีที่ขายทอดตลาดทรัพย์ได้ และคดีที่ลูกหนี้ขอประนอมหนี้และสามารถประนอมหนี้สำเร็จ ทั้งนี้ มูลค่าทรัพย์สินคิดจากราคาประเมินของเจ้าพนักงานหรือทุนทรัพย์ของเจ้าหนี้ที่มีการประนอมหนี้ในคดีล้มละลาย จำนวน 110,000 ล้านบาท⁵

⁵สืบค้นจาก <http://www.led.go.th/korphorror/assure/as%20doc51.pdf>.

รายละเอียดข้อมูลพื้นฐาน

ข้อมูลพื้นฐานประกอบ ตัวชี้วัด	หน่วยวัด	ผลการดำเนินงานในคดียี่สิบประมาณ		
		2548	2549	2550
มูลค่าทรัพย์สินที่ผลักดัน ออกจากระบบการบังคับ คดี	ล้านบาท	205,262 (ล้านบาท)	225,253 (ล้านบาท)	165,810 (ล้านบาท)

**7. ข้อพิจารณาเกี่ยวกับกฎกระทรวงว่าด้วยคุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข
ของบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติการแทนเจ้าพนักงานบังคับคดี พ.ศ. 2551**

โดยที่มาตรา 278 วรรคสี่ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2548 บัญญัติว่า ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดี เจ้าพนักงานบังคับคดีจะมอบหมายให้บุคคลอื่นปฏิบัติการแทนก็ได้ ทั้งนี้ ตามคุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง จะเห็นได้ว่ามาตราดังกล่าวได้มีแนวคิดที่จะให้บุคคลภายนอกเข้ามาบังคับคดีได้ จึงได้มีการจัดทำกฎกระทรวงว่าด้วยคุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขของบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติการแทนเจ้าพนักงานบังคับคดี พ.ศ. 2551 โดยมีสาระสำคัญดังนี้

7.1 บทบาทอำนาจหน้าที่และสถานภาพของเจ้าพนักงานบังคับคดี

ตามกฎกระทรวงนี้ เจ้าพนักงานบังคับคดีผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบในคดีใดคดีหนึ่ง และรวมถึงเจ้าพนักงานบังคับคดีที่ได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่แทนซึ่งเรียกว่า “เจ้าพนักงานบังคับคดีผู้มอบหมาย” สามารถที่จะมอบหมายให้บุคคลอื่นซึ่งเรียกว่า “ผู้รับมอบหมาย” ปฏิบัติการแทนได้ และตามข้อ 4 หากบุคคลใดประสงค์จะปฏิบัติการเป็นผู้รับมอบหมาย ให้ยื่นคำขอต่ออธิบดีกรมบังคับคดีตามแบบที่อธิบดีกรมบังคับคดีกำหนดโดยให้อธิบดีพิจารณาคำขอตามข้อ 4 ให้เสร็จสิ้นภายในหกสิบวันนับแต่วันรับคำขอ เมื่ออธิบดีพิจารณาแล้วเห็นว่าบุคคลนั้นมีคุณสมบัติตามข้อ 2 ให้ประกาศรายชื่อผู้มีคุณสมบัติเป็นผู้รับมอบหมายในราชกิจจานุเบกษา ถ้ามีเหตุจำเป็นไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาตามวรรคหนึ่งให้อธิบดีมีหนังสือแจ้งให้ผู้

ในระยะเริ่มแรกขอขายของงานที่เจ้าพนักงานบังคับคดีอาจมอบหมายให้ผู้รับมอบหมายปฏิบัติการแทนเจ้าพนักงานบังคับคดีได้ เป็นไปตามข้อ 6 วรรคหนึ่ง ได้แก่

1. การขายทอดตลาดทรัพย์สิน ซึ่งทรัพย์สินที่จะขายในคดีนั้นมีราคาประเมินโดยเจ้าพนักงานบังคับคดีไม่เกินห้าล้านบาท

2. การจัดทำบัญชีรับจ่ายเงินให้แก่ผู้มีส่วนได้

โดยการมอบหมายตามข้อ 6 วรรคหนึ่งนั้นให้ทำเป็นหนังสือและอย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้ชื่อผู้รับมอบหมาย ชื่อเจ้าหนี้และลูกหนี้ตามคำพิพากษาและหมายเลขคดีของศาล เรื่องที่มอบหมาย และลายมือชื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีผู้มอบหมาย

7.2 การกำหนดคุณสมบัติของเจ้าพนักงานบังคับคดี

บุคคลที่จะเป็นผู้รับมอบหมายต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในข้อ 2 ดังต่อไปนี้

1. มีสัญชาติไทย
2. มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์
3. สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าด้านกฎหมาย การเงิน หรือการบัญชี
4. สำเร็จหลักสูตรการอบรมเกี่ยวกับงานบังคับคดีแพ่ง ของกรมบังคับคดี
5. ไม่เป็นข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือผู้ปฏิบัติงานประเภทอื่นในหน่วยงานของรัฐ
6. ไม่เป็นผู้ประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี
7. ไม่เป็นคนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ บุคคลวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
8. ไม่เป็นบุคคลซึ่งถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์
9. ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
10. ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือไม่เคยเป็นผู้ถูกเลิกจ้างเพราะเหตุทุจริตต่อหน้าที่แก่นายจ้าง

นอกจากนั้นบุคคลที่จะทำหน้าที่เป็นผู้รับมอบหมายงานจากเจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องมีความเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ โดยร่างกฎกระทรวงกำหนดว่าในกรณีต่อไปนี้บุคคลดังกล่าวจะทำหน้าที่เป็นผู้รับมอบหมายไม่ได้ ตามข้อ 7

1. เป็นผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องกับอยู่ในคดีนั้น
2. เป็นคู่หมั้นหรือคู่สมรสของคู่ความในคดีนั้น
3. เป็นญาติเกี่ยวข้องกับคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งคือว่าบุพการี หรือผู้สืบสันดานไม่ว่าชั้นใดๆ หรือเป็นพี่น้องหรือลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงภายในสามชั้น หรือญาติเกี่ยวพันทางแต่งงานนับได้เพียงสองชั้น
4. เป็นหรือเคยเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้แทนหรือทนายความของคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในคดีนั้น
5. เป็นเจ้าหนี้หรือลูกหนี้ หรือเป็นนายจ้างหรือลูกจ้างของคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และถ้าผู้รับมอบหมายเห็นว่าคดีที่รับมอบหมายนั้น ตนเป็นบุคคลที่ปฏิบัติการเป็นผู้รับมอบหมายไม่ได้ตามข้อ 7 ให้ผู้รับมอบหมายแจ้งเจ้าพนักงานบังคับคดีผู้มอบหมายทราบโดยทันที เพื่อให้เจ้าพนักงานบังคับคดีผู้มอบหมายพิจารณาดำเนินการต่อไปตามที่เห็นสมควร ตามข้อ 8

7.3 โครงสร้างองค์กรวิชาชีพของเจ้าพนักงานบังคับคดี

ตามข้อ 3 ให้อธิบดีเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำและควบคุมดูแลบัญชีรายชื่อผู้มีคุณสมบัติเป็นผู้รับมอบหมาย รวมทั้งตรวจสอบคุณสมบัติ หลักประกัน และคำขอต่างๆ ที่ไต่ยื่นตามกฎหมายกระทรวงนี้

7.4 การกำกับดูแลเจ้าพนักงานบังคับคดี

เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีมอบหมายให้ผู้รับมอบหมายปฏิบัติการแทนเจ้าพนักงานบังคับคดีในเรื่องใดแล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีผู้มอบหมายยังคงมีหน้าที่กำกับดูแลการปฏิบัติงานของผู้รับมอบหมายให้เป็นไปโดยเรียบร้อย

โดยผู้รับมอบหมายต้องปฏิบัติการแทนเจ้าพนักงานบังคับคดีด้วยตนเอง และต้องแสดงบัตรประจำตัวประชาชนพร้อมหนังสือมอบหมายในขณะปฏิบัติการ เมื่อบุคคลที่เกี่ยวข้องร้องขอ ตามข้อ 13

และในกรณีที่ความปรากฏต่ออธิบดีกรมบังคับคดีจากการรายงานของเจ้าพนักงานบังคับคดี หรือจากคำร้องของผู้มีส่วนได้เสียว่า ผู้รับมอบหมายในคดีใดเป็นผู้ขาดคุณสมบัติตามข้อ

ในกรณีที่ผู้รับมอบหมายเคยถูกตักเตือนเป็นหนังสือตามข้อ 15 วรรคหนึ่งมาแล้ว และไม่ปฏิบัติตามวรรคหนึ่งอีก ให้อธิบดีกรมบังคับคดีพิจารณาสั่งพักการปฏิบัติการเป็นผู้รับมอบหมายเป็นเวลาหกเดือนนับแต่วันมีคำสั่ง ตามข้อ 15 วรรคสอง

เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้รับมอบหมายเคยถูกสั่งพักการปฏิบัติการเป็นผู้รับมอบหมายตามวรรคสองมาแล้วและไม่ปฏิบัติตามวรรคหนึ่งอีก ให้อธิบดีกรมบังคับคดีพิจารณาสั่งเพิกถอนชื่อนั้นจากบัญชีรายชื่อผู้มีคุณสมบัติเป็นผู้รับมอบหมาย ตามข้อ 15 วรรคท้าย

และตามข้อ 16 ในกรณีที่ผู้รับมอบหมายมิได้ปฏิบัติตามข้อ 8 ถ้าความปรากฏต่ออธิบดีกรมบังคับคดีจากการรายงานของเจ้าพนักงานบังคับคดีหรือจากคำร้องของผู้มีส่วนได้เสียว่าผู้รับมอบหมายในคดีใดเป็นบุคคลที่ปฏิบัติการเป็นผู้รับมอบหมายไม่ได้ตามข้อ 7 ให้อธิบดีพิจารณาสั่งอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ ทั้งนี้ โดยให้คำนึงถึงความสุจริตของผู้รับมอบหมายและระดับความร้ายแรงแห่งการกระทำประกอบการพิจารณาด้วย

- (1) เพิกถอนชื่อจากบัญชีรายชื่อผู้มีคุณสมบัติเป็นผู้รับมอบหมาย
- (2) พักการปฏิบัติการเป็นผู้รับมอบหมายเป็นเวลาหกเดือน
- (3) ยกเลิกหนังสือมอบหมายในคดีนั้น

เมื่ออธิบดีมีคำสั่งยกเลิกหนังสือมอบหมายในคดีนั้นตาม (3) ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีผู้มอบหมายในคดีนั้นเข้าปฏิบัติการต่อไปนับแต่วันมีคำสั่ง

นอกจากกรณีตามข้อ 14 ข้อ 15 และข้อ 16 แล้ว ตามข้อ 17 ให้อธิบดีมีคำสั่งเพิกถอนชื่อผู้รับมอบหมายจากบัญชีรายชื่อผู้มีคุณสมบัติเป็นผู้รับมอบหมาย ถ้าผู้รับมอบหมาย

- (1) ตาย
- (2) ยื่นคำขอถอนชื่อจากบัญชีรายชื่อผู้มีคุณสมบัติเป็นผู้รับมอบหมาย

คำสั่งเพิกถอนชื่อผู้รับมอบหมายหรือพักการปฏิบัติการเป็นผู้รับมอบหมายตามข้อ 14 ข้อ 15 ข้อ 16 และข้อ 17 ให้ถือว่าอธิบดีได้มีคำสั่งยกเลิกหนังสือมอบหมายให้ปฏิบัติการแทนทุกคดีที่อยู่ระหว่างการปฏิบัติการของผู้รับมอบหมายนั้น และให้เจ้าพนักงานบังคับคดีผู้มอบหมายใน

นอกจากนั้นให้ผู้รับมอบหมายรายงานผลการปฏิบัติการต่อเจ้าพนักงานบังคับคดี
ผู้มอบหมายตามขั้นตอน ระยะเวลา และแบบที่อธิบดีกรมบังคับคดีกำหนด ตามข้อ 22

7.5 การกำหนดความรับผิดชอบในความเสียหายจากการปฏิบัติงานและการดำเนินการทางวินัย

ในกรณีที่ผู้ที่ได้รับมอบหมายไปดำเนินการแล้วก่อให้เกิดความเสียหายและได้มีการดำเนินการตามกฎหมายกับผู้รับมอบหมายเพื่อชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติที่ได้รับมอบหมายดังกล่าว จะมีการนำหลักประกันทั่วไปและหลักประกันเฉพาะคดีที่ผู้รับมอบหมายได้วางไว้ไปชำระชดเชยค่าเสียหายได้ โดยหลักประกันดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

1. หลักประกันทั่วไป ตามข้อ 11 กล่าวคือ เมื่อได้ประกาศรายชื่อบุคคลตามข้อ 5 วรรคหนึ่ง ให้บุคคลที่มีรายชื่อตามประกาศดังกล่าววางหลักประกันทั่วไปเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งแสนบาทต่ออธิบดีกรมบังคับคดีภายในสามเดือนนับแต่วันประกาศรายชื่อผู้มีคุณสมบัติเป็นผู้รับมอบหมายนั้น ถ้าบุคคลที่มีรายชื่อตามประกาศดังกล่าวมิได้วางหลักประกันทั่วไปภายในเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าผู้นั้นสละสิทธิในการเป็นผู้มีคุณสมบัติเป็นผู้รับมอบหมาย

2. หลักประกันเฉพาะคดีตามจำนวนที่อธิบดีกรมบังคับคดีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา ตามข้อ 12 กล่าวคือ เมื่อได้รับมอบหมายจากเจ้าพนักงานบังคับคดีให้ปฏิบัติการแทนในเรื่องใดแล้ว ผู้รับมอบหมายต้องวางหลักประกันเฉพาะคดีต่ออธิบดีกรมบังคับคดีภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือมอบหมาย จึงจะปฏิบัติการได้ ในกรณีที่ผู้รับมอบหมายมิได้วางหลักประกันเฉพาะคดีภายในเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าผู้นั้นสละสิทธิในการเป็นผู้รับมอบหมายในเรื่องนั้น

โดยหลักประกันที่ผู้รับมอบหมายต้องวางต่อกรมบังคับคดีต้องมีลักษณะตามข้อ 10 กล่าวคือ

(1) เงินสด

(2) หนังสือค้ำประกันจากธนาคารหรือบริษัทเงินทุนที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจในประเทศไทย

(3) สลากออมสิน หรือ

(4) หลักประกันอื่นที่อธิบดีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

หลักประกันตาม (2) (3) และ (4) ให้อธิบดีพิจารณากำหนดเงื่อนไขตามที่เห็นสมควร

และให้อธิบดีสั่งคืนหลักประกันแก่ผู้รับมอบหมายภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอ ตามข้อ 19 โดยหลักประกันทั่วไป อธิบดีจะสั่งคืนเมื่อผู้รับมอบหมายถูกเพิกถอนชื่อจากบัญชีรายชื่อผู้มีคุณสมบัติเป็นผู้รับมอบหมาย ส่วนหลักประกันเฉพาะคดี อธิบดีจะสั่งคืนผู้รับมอบหมายถูกเพิกถอนชื่อจากบัญชีรายชื่อผู้มีคุณสมบัติเป็น หรือเมื่อผู้รับมอบหมายมีคำสั่งพักการปฏิบัติการเป็นผู้รับมอบหมายหรือมีคำสั่งยกเลิกหนังสือมอบหมายในคดีนั้น หรือการบังคับคดีตามที่ได้รับมอบหมายได้เสร็จสิ้นลง

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น การแก้ไขมาตรา 278 วรรคสี่ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งนั้น ได้มีแนวคิดที่จะให้บุคคลภายนอกเข้ามาแบ่งเบาภาระของเจ้าพนักงานบังคับคดีได้ เพื่อให้การบังคับคดีมีความรวดเร็วขึ้น จึงได้มีการจัดทำกฎกระทรวงว่าด้วยคุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขของบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติการแทนเจ้าพนักงานบังคับคดี พ.ศ. 2551 ขึ้น เพื่อให้การบังคับคดีเป็นไปในลักษณะคู่ขนานกล่าวคือมีทั้งการบังคับคดีโดยเจ้าพนักงานบังคับคดีในสังกัดกรมบังคับคดีและการบังคับคดีโดยผู้รับมอบหมายงานซึ่งเป็นเอกชนที่ไม่มีสถานะทางกฎหมายเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากงานที่มอบหมายให้แก่เอกชนดำเนินการนั้นเป็นงานเพียงบางส่วนที่การจำกัดมูลค่าทรัพย์สินที่จะมอบหมายเพียงไม่เกิน 5 ล้านบาท เมื่อเป็นเช่นนี้ผู้รับมอบหมายงานก็ไม่ต้องรับผิดชอบแพ่งและทางอาญาในฐานะเจ้าพนักงานของรัฐ⁶ หากมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นผู้รับมอบหมายงานจะต้องรับผิดชอบในตัวในฐานะที่เป็นเอกชนเท่านั้น และในการมอบหมายงานนี้จะขึ้นอยู่กับเจ้าพนักงานบังคับคดีผู้มอบหมายโดยที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาไม่สามารถที่จะเลือกได้ผู้รับมอบหมายได้

⁶อมรรัตน์ รัตนกิจเจริญ, "การบังคับคดีโดยเอกชน," (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550), น. 131.

8. การศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility Studies)

การศึกษาความเป็นไปได้ในการถ่ายโอนภารกิจด้านการบังคับคดีแพ่งให้ภาคเอกชน ดำเนินการ ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในภาพรวมทั้งระบบการบังคับคดีแพ่ง ดังนี้

8.1 การวิเคราะห์ด้านกฎหมาย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2548 มาตรา 1(14) บัญญัติว่า “เจ้าพนักงานบังคับคดี” หมายความว่า เจ้าพนักงานบังคับคดีในสังกัดกรมบังคับคดี ... และให้หมายความรวมถึงบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าพนักงานบังคับคดีให้ปฏิบัติกรแทน และ มาตรา 278 วรรคสี่ บัญญัติว่า ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดี เจ้าพนักงานบังคับคดีจะมอบหมายให้บุคคลอื่นปฏิบัติกรแทนก็ได้ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในกฎกระทรวงจะเห็นได้ว่า นอกจากเจ้าพนักงานบังคับคดีในสังกัดกรมบังคับคดีแล้ว ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ยังเปิดช่องให้บุคคลอื่นที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าพนักงานบังคับคดีให้ปฏิบัติกรแทนก็สามารถปฏิบัติหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานบังคับคดีได้โดยกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขต่างๆ ในการดำเนินการในกฎกระทรวง ซึ่งปัจจุบันได้มีการจัดทำกฎกระทรวง ว่าด้วยคุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขของบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติกรแทน เจ้าพนักงานบังคับคดี พ.ศ. 2551 ขึ้นตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้รับมอบหมายงานตามกฎกระทรวงดังกล่าวนี้เป็นเอกชนที่ไม่มีสถานะทางกฎหมายเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ เช่นนี้คู่ความและผู้มีส่วนได้เสียในคดีย่อมไม่ได้รับความคุ้มครองเท่าที่ควร เนื่องจากหากมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ผู้รับมอบหมายงานก็ไม่ต้องรับผิดชอบแพ่งและทางอาญาในฐานะเจ้าพนักงานของรัฐ แต่ต้องรับผิดชอบโดยส่วนตัวในสถานะที่เป็นเอกชนเท่านั้น และงานที่มอบหมายให้แก่เอกชนดำเนินการได้นั้นเป็นการขายทอดตลาดที่มีการจำกัดมูลค่าทรัพย์สินที่จะมอบหมายเพียงไม่เกิน 5 ล้านบาท ซึ่งเป็นงานเพียงบางส่วนเท่านั้น ดังจะเห็นได้จากรายงานสถิติการยึดทรัพย์สินคดีแพ่ง กรมบังคับคดี ปีงบประมาณ 2552 (เดือนตุลาคม พ.ศ. 2551 - เดือนกันยายน พ.ศ. 2552) ในส่วนของการยึดทรัพย์สินนี้มีคดีค้างไปจากปีงบประมาณ 2552 ทั้งสิ้นจำนวน 28,788 คดี ราคาประเมินรวม 9 1,935,196,575.23 บาท⁷ และจากสถิติการขายทอดตลาดทรัพย์สินคดีแพ่ง กรมบังคับคดี ปีงบประมาณ 2552 (เดือนตุลาคม พ.ศ. 2551 - เดือนกันยายน

⁷สืบค้นจาก http://www.led.go.th/policy/pdf/pang152_stat.pdf.

และจากการพิจารณาบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งข้างต้น จะเห็นได้ว่ายังมีบทบัญญัติของกฎหมายในมาตราต่างๆที่เป็นปัญหาอยู่มากและส่งผลต่อขั้นตอนของการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี กล่าวคือ

1. ในกรณีการบัญญัติให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่พิพาทได้ ตามมาตรา 254(1) แต่ไม่มีบทบัญญัติในชั้นบังคับคดีเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินที่พิพาทซึ่งได้ทำการยึดหรืออายัดไว้ชั่วคราว ประกอบกับกรณีที่มีการยึดหรืออายัดไว้ชั่วคราวก่อนพิพากษาแล้ว เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในอีกคดีหนึ่งมีสิทธิที่จะยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นเพื่อบังคับคดีตามคำพิพากษาได้ โดยไม่เป็นการยึดหรืออายัดซ้ำอันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา 290 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เช่นนี้โจทก์ที่ขอให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราวย่อมไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมยึดแล้วไม่มีการขายหรือค่าธรรมเนียมอายัดแล้วไม่มีการขาย ตามตาราง 5 ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เช่นนี้หากมีการถ่ายโอนงานในส่วนวิธีการบังคับคดีตามคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวก่อนมีคำพิพากษาให้ภาคเอกชนดำเนินการอาจจะมีปัญหาในการจัดการทรัพย์สินพิพาทดังกล่าวได้ นอกจากนั้นยังมีปัญหาในเรื่องค่าธรรมเนียมในการบังคับคดีเนื่องจากยังไม่มีคำแนะนำว่าหากได้มีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวแล้วจะได้รับค่าธรรมเนียมตามตาราง 5 ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

2. การยึดทรัพย์สิน โดยเฉพาะในการยึดสังหาริมทรัพย์เนื่องจากในการยึดสังหาริมทรัพย์นั้นบางครั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีมีความจำเป็นเพื่อที่จะค้นสถานที่ใดอันเป็นของลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้ปกครองอยู่ ซึ่งในการค้นสถานที่นั้นอาจจะ

⁸สืบค้นจาก http://www.led.go.th/policy/pdf/sale52_stat.pdf.

⁹สืบค้นจาก http://www.led.go.th/policy/pdf/pang252_stat.pdf.

แต่ในส่วนของการยึดอสังหาริมทรัพย์นั้น ในปัจจุบันตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดี พ.ศ. 2522 ได้กำหนดให้ทำการยึดอสังหาริมทรัพย์ ณ ที่ทำการหรือที่เรียกว่า“ยึดบนโต๊ะ”¹⁰ เนื่องจากจำนวนเจ้าพนักงานบังคับคดีไม่เพียงพอ เช่นนี้หากให้ภาคเอกชนเข้ามาดำเนินการยึดอสังหาริมทรัพย์โดยให้ทำการยึด ณ ที่ที่ทรัพย์ตั้งอยู่ เช่นนี้จะมีผลดีมากกว่าเนื่องจากย่อมทำให้สามารถแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดจากการยึดอสังหาริมทรัพย์ ณ ที่ทำการได้ เช่น การได้รับทราบข้อมูลที่ชัดเจนทำให้เกิดข้อผิดพลาดน้อย และทำให้ประเมินราคาได้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น เป็นต้น

2. การจำหน่ายทรัพย์สิน ในส่วนของการขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์นั้น มีปัญหาในเรื่องวิธีการกำหนดวิธีการขายรวมถึงการกำหนดราคาเริ่มต้นในการขายทอดตลาดที่ไม่มีความแน่นอนและชัดเจน เป็นการใช้อดุลพินิจของเจ้าพนักงานบังคับคดีผู้ทำการขายแต่เพียงอย่างเดียวว่าราคาใดเป็นราคาที่สมควรขาย เช่นนี้อาจจะก่อให้เกิดการทุจริตต่อหน้าที่ได้ ดังนั้นในส่วนของการขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์นี้จึงไม่ควรถ่ายโอนสู่ภาคเอกชน

แต่ในส่วนของการขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์นั้น ได้มีการกำหนดวิธีการขายทอดตลาดไว้อย่างชัดเจนตามมาตรา 309 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และในเรื่องการกำหนดราคาเริ่มต้นที่มีการกำหนดไว้ว่าต้องเริ่มต้นที่ราคาเท่าใด มีการกำหนดว่าราคา

¹⁰วิศิษฐ์ วิเศษฐ์สรอรรถ และคณะ, "การพัฒนาระบบเพื่อการบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินของลูกหนี้", โครงการตามแผนพัฒนากฎหมายประจำปี 2548 เสนอคณะอนุกรรมการปรับปรุงกฎหมายเพื่อขยายโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของรัฐและติดตามการบังคับใช้กฎหมาย, สิงหาคม 2549, น.117.

3. การจ่ายเงิน แม้ว่าในบางคดีนั้นจะมีผู้มีส่วนได้เสียในคดีเป็นจำนวนมากส่งผลให้การจัดทำบัญชีรับจ่ายอาจมีความยุ่งยากซับซ้อนก็ตาม แต่หากงานส่วนใดถ่ายโอนสู่ภาคเอกชน การจัดทำบัญชีรับจ่ายในส่วนนั้นก็ควรให้ภาคเอกชนเป็นผู้ดำเนินการน่าจะเป็นผลดีมากกว่าการที่จะให้กรมบังคับคดีเป็นผู้ดำเนินการ เนื่องจากหากมีการส่งสำนวนกลับไปกลับมาย่อมจะให้การจัดทำบัญชีต้องล่าช้าออกไป คู่ความและผู้มีส่วนได้เสียในคดีย่อมได้รับส่วนได้ช้าออกไปด้วย อีกทั้งหากภาคเอกชนดำเนินการบังคับคดีได้อย่างรวดเร็วและการจัดทำบัญชีต้องให้กรมบังคับคดีเป็นผู้ดำเนินการ เช่นนี้อาจจะทำให้จำนวนคดีที่รอการจัดทำบัญชีมีจำนวนมากและค้างค้างได้ ดังนั้นงานด้านการบังคับคดีในส่วนใดที่มีการถ่ายโอนสู่ภาคเอกชน ก็ควรให้ภาคเอกชนดำเนินการจัดทำบัญชีรับจ่ายในส่วนนั้นด้วย โดยเมื่อภาคเอกชนจัดทำบัญชีรับจ่ายแล้วเสร็จ ให้ภาคเอกชนส่งสำนวนมายังกรมบังคับคดีเพื่อดำเนินการตรวจสอบบัญชีและจ่ายเงินส่วนได้ตามบัญชีรับจ่ายนั้นต่อไป

4. การอายัดทรัพย์สิน ตามมาตรา 311 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งนั้น คำสั่งอายัดทรัพย์สินต้องมีข้อห้ามบุคคลภายนอกไม่ให้ชำระหนี้หรือส่งมอบสิ่งของให้แก่ลูกหนี้ ตามคำพิพากษาแต่ให้ชำระหนี้หรือส่งมอบให้แก่เจ้าพนักงานบังคับคดี ณ เวลาหรือภายในเวลาตามที่กำหนดไว้ในคำสั่ง เช่นนี้จะเห็นได้ว่าการอายัดทรัพย์สินนั้นไม่ได้กระทบแต่สิทธิของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเท่านั้น แต่ยังกระทบสิทธิของบุคคลภายนอกที่เป็นลูกหนี้ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาดังกล่าว และอาจจะมีการปฏิเสธหรือโต้แย้งคำสั่งอายัดได้ อีกทั้งหากเป็นการอายัดสิ่งของย่อมมีปัญหาในการเก็บรักษาส่งของเหล่านั้นเหมือนกรณีการยึดสังหาริมทรัพย์ เช่นนี้หากให้กรมบังคับคดีเป็นผู้ดำเนินการน่าจะได้รับความสะดวกมากกว่า

5. การขับไล่และรื้อถอน เป็นกรณีที่ต้องบังคับแก่นี้อัตว์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษารวมถึงบริวารด้วย เช่นนี้อาจจะก่อให้เกิดกรณีพิพาทได้ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว เช่นนี้กรมบังคับคดีซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐน่าจะมีความเหมาะสมในการดำเนินการขับไล่และรื้อถอนมากกว่าภาคเอกชน

8.2 การวิเคราะห์ด้านนโยบายของรัฐบาล

จากภาวะทางเศรษฐกิจของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ทำให้ประเทศไทยประสบปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มสูงขึ้นมีผลกระทบต่อสถาบันการเงินเป็นอย่างมาก สถาบันการเงินนำคดีขึ้นสู่ศาลเพื่อดำเนินการบังคับคดีกับลูกหนี้ตามคำพิพากษาส่งผลให้คดีที่อยู่ในระหว่างการบังคับคดีมีมากขึ้น ทรัพย์สินที่อยู่ในระหว่างรอการบังคับคดีของกรมบังคับคดีมีจำนวนหลายแสนล้านบาท ในขณะที่เจ้าพนักงานบังคับคดีของกรมบังคับคดีมีจำนวนจำกัด ไม่เพียงพอกับจำนวนคดีที่นับวันจะเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากนโยบายการจำกัดอัตรากำลังในภาครัฐ ประกอบกับนโยบายของทางรัฐบาลที่ต้องการให้ภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในภารกิจของทางราชการ เพื่อลดภาระและจำกัดขนาดขององค์กร

8.3 การวิเคราะห์ด้านเงินค่าตอบแทน

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ในเรื่องค่าธรรมเนียมในการบังคับคดีว่า ค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดีนั้นแบ่งออกได้เป็น

1. ค่าธรรมเนียมในการบังคับคดี
2. ค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง ค่าเช่าที่พักของเจ้าพนักงานบังคับคดี
3. ค่าใช้จ่ายต่างๆในการบังคับคดีที่กฎหมายบังคับให้ชำระ

หากมีการถ่ายโอนงานด้านการบังคับคดีสู่ภาคเอกชนดำเนินการ ภาคเอกชนก็ควรที่จะได้รับค่าตอบแทนเช่นเดียวกันกับที่เจ้าพนักงานบังคับคดีได้รับในปัจจุบัน ทั้งนี้เนื่องจากภาคเอกชนก็ดำเนินการบังคับคดีเช่นเดียวกับเจ้าพนักงานบังคับคดี แต่ตามมาตรา 278 วรรคห้า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง บัญญัติว่า ให้หักค่าธรรมเนียมเจ้าพนักงานบังคับคดีตามตาราง 5 ท้ายประมวลกฎหมายนี้เพื่อให้กรมบังคับคดีพิจารณาจ่ายเป็นค่าตอบแทนแก่ผู้ที่ได้รับมอบหมายตามวรรคสี่ โดยไม่ต้องนำส่งกระทรวงการคลัง หมายความว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งให้กรมบังคับคดีนำเงินค่าธรรมเนียมเจ้าพนักงานบังคับคดี ตามตาราง 5 ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาจ่ายเป็นค่าตอบแทนการปฏิบัติงานของผู้ที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าพนักงานบังคับคดีได้ โดยไม่ต้องนำค่าธรรมเนียมดังกล่าวส่งกระทรวงการคลัง เช่นนี้ย่อมหมายความว่าภาคเอกชนมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนจากค่าธรรมเนียมเจ้าพนักงานบังคับคดีเท่านั้น แต่ไม่มีสิทธิได้รับค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง ค่าเช่าที่พักของเจ้าพนักงานบังคับคดี และค่าใช้จ่ายต่างๆในการบังคับคดีที่กฎหมายบังคับให้ชำระ เช่นนี้อาจส่งผลต่อการบริหารจัดการองค์กรของภาคเอกชนได้ เนื่องจากกว่าจะได้รับค่าธรรมเนียม

นอกจากนั้นในส่วน of ค่าธรรมเนียมเจ้าพนักงานบังคับคดีนั้น เมื่อพิจารณาดูแล้วจะพบว่ามีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากการบังคับคดีในส่วนที่เกี่ยวกับการยึดทรัพย์สิน การอายัดทรัพย์สิน การขายทอดตลาดทรัพย์สินและการประนีประนอมระหว่างคู่ความ เช่นนี้หากมีการถ่ายโอนงานด้านการบังคับคดีเป็นส่วนๆ เช่น ถ่ายโอนเฉพาะยึดทรัพย์สินส่วนหนึ่ง หรือการขายทอดตลาดส่วนหนึ่ง อาจส่งผลต่อค่าตอบแทนที่จะได้รับก่อให้เกิดการได้เปรียบและเสียเปรียบกันได้ ยกตัวอย่างเช่น หากให้ถ่ายโอนงานได้เฉพาะการขายทอดตลาดสู่ภาคเอกชนตามกฎหมายกระทรวงและให้กรมบังคับคดีเป็นผู้ดำเนินการยึดทรัพย์สิน เช่นนี้กรมบังคับคดีย่อมเสียเปรียบเนื่องจากได้ให้บริการในการยึดทรัพย์สินไปแล้ว แต่ไม่ได้รับค่าธรรมเนียมใดๆ ในทางตรงกันข้ามภาคเอกชนกลับได้รับค่าตอบแทนจากค่าธรรมเนียมในการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ดี ค่าธรรมเนียมในการถอนการยึดที่ดี โดยที่ภาคเอกชนไม่ได้ดำเนินการมาตั้งแต่แรก เป็นต้น

ส่วนในเรื่องที่ให้หักค่าธรรมเนียมแล้วนำมาจ่ายเป็นค่าตอบแทนของผู้รับมอบหมายนั้น อาจจะมีผลกระทบต่อภาครัฐ เนื่องจากในปัจจุบันเมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้ดำเนินการบังคับคดีแล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีสามารถเรียกเก็บค่าธรรมเนียมเจ้าพนักงานบังคับคดีได้ตามที่กล่าวมานั้น ซึ่งค่าธรรมเนียมดังกล่าวจะส่งเป็นรายได้แผ่นดิน แต่หากมีการถ่ายโอนงานด้านการบังคับคดีสู่ภาคเอกชนและให้หักค่าธรรมเนียมดังกล่าวให้ภาคเอกชนได้ รัฐย่อมสูญเสียรายได้จากค่าธรรมเนียมดังกล่าว แต่แม้ว่ารัฐจะสูญเสียรายได้ในส่วนนี้ก็ตาม แต่ก็เห็นได้ว่าค่าธรรมเนียมดังกล่าวเป็นค่าบริการที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเรียกเก็บเนื่องจากการให้บริการตามที่ร้องขอ ดังนั้นเมื่อภาคเอกชนได้ให้บริการเช่นเดียวกับที่เจ้าพนักงานบังคับคดีให้บริการภาคเอกชนก็ควรได้รับเงินส่วนนี้ นอกจากนี้ค่าธรรมเนียมดังกล่าวก็เป็นเงินที่คู่ความเป็นผู้จ่ายเพื่อบังคับคดีของตนเอง อีกทั้งรัฐก็ได้บุคลากรที่เข้ามาทำงานมากขึ้นโดยที่รัฐไม่ต้องนำเงินภาษีของประชาชนมาจ่ายเป็นเงินเดือนให้แก่เจ้าพนักงานบังคับคดีอีกด้วย

8.4 การวิเคราะห์ด้านบุคลากร

เจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดีเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการบังคับคดีแพ่ง หากกรมบังคับคดีจะมอบหมายให้ภาคเอกชนมาปฏิบัติภารกิจด้านการบังคับคดีแพ่งจะต้องพิจารณาว่า ภาคเอกชนมีความพร้อมที่จะมาปฏิบัติหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนเพียงไร และกรมบังคับคดีจะต้องกำหนดคุณสมบัติ หลักเกณฑ์ของผู้ที่จะมา

8.5 การวิเคราะห์ด้านการบริหารจัดการ

รูปแบบการดำเนินการของเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชน ควรจัดตั้งเป็นสำนักจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลหรือไม่ มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานทั้งสายงานหลักและสายงานสนับสนุนเป็นจำนวนเท่าใด มีระบบการควบคุมกำกับดูแลโดยหน่วยงานใด คู่ความผู้ใช้บริการสามารถตรวจสอบติดตามการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนหรือไม่ มีระบบการประกันภัยในความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานหรือไม่ เป็นข้อที่ควรพิจารณาเพื่อให้เจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนสามารถบริหารจัดการและอำนวยความสะดวกให้แก่คู่ความผู้ใช้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความน่าเชื่อถือ ซึ่งมีรายละเอียดที่ต้องพิจารณาดังนี้

1. ระบบการบังคับคดี การนำระบบเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนมาใช้ควรจะนำมาใช้ในลักษณะคู่ขนาน กล่าวคือมีทั้งการบังคับคดีโดยภาครัฐและภาคเอกชนควบคู่กันไป ไม่ควรยกเลิกระบบของเจ้าพนักงานบังคับคดีรัฐไปในทันที เพราะอาจจะเกิดปัญหาในการปรับตัวและได้ อีกทั้งยังจะก่อให้เกิดการแข่งขันระหว่างเจ้าพนักงานบังคับคดีด้วยกันเอง โดยให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษามีสิทธิที่จะเลือกได้ว่าจะให้ผู้ใดเป็นผู้ดำเนินการบังคับคดีให้แก่ตนได้ ทั้งนี้เนื่องจากการบังคับคดีในแต่ละคดีนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ของเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา ดังนั้นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาควรเป็นผู้รับความเสี่ยงในผลการบังคับคดีด้วยตนเองมากขึ้นและจะช่วยเข้ามากำกับดูแลการบังคับคดีมากยิ่งขึ้น¹¹ อีกทั้งยังเป็นการช่วยลดข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการทำงานของเจ้าพนักงานบังคับคดีลงได้อีกด้วย

2. พื้นที่ในการบังคับคดี ในระยะเริ่มแรก การถ่ายโอนงานด้านการบังคับคดีควรเริ่มต้นในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้แก่ จังหวัดนนทบุรี จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดนครปฐม ทั้งนี้เพื่อเป็นการนำร่องและทดลองการดำเนินงานโดยภาคเอกชน อีกทั้งเป็นการเตรียมความพร้อมทั้งในส่วนของกรมบังคับคดีเองที่ต้องศึกษาถึงปัญหาในทางปฏิบัติและหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งวางหลักเกณฑ์ในการถ่ายโอนงานทางด้านการบังคับคดีแฟ่งไปสู่ภาคเอกชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อเป็น

¹¹วิศิษฐ์ วิศิษฐ์สรอรรถ, เพิ่งอ้าง, น.171.

3. การกำหนดคุณสมบัติและการกำกับดูแลเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชน ในส่วนการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะมาปฏิบัติหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนว่าควรมีคุณสมบัติไม่ต่ำกว่าเจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดีในปัจจุบัน นอกจากนั้นควรบัญญัติห้ามมิให้ทนายความเข้ามาเป็นเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชน ทั้งนี้เนื่องจากจรรยาบรรณของทนายความนั้นต้องรักษาผลประโยชน์ของลูกค้าของตน แต่สำหรับเจ้าพนักงานบังคับคดีนั้นแม้กฎหมายจะบัญญัติให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจในฐานะเป็นผู้แทนเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาก็ตาม แต่ในขณะเดียวกันก็มีหน้าที่ต้องการจะคุ้มครองลูกหนี้ตามคำพิพากษามีให้ได้รับผลกระทบจากการกระทำของเจ้าพนักงานบังคับคดีจนเกินสมควร และเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนยังต้องผ่านการอบรมหลักสูตรของเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชน ในระยะเริ่มแรกนั้น กรมบังคับคดีควรแต่งตั้งคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วย บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีแพ่งทั้งภายในและผู้ที่ทรงคุณวุฒิภายนอกกรมบังคับคดี เป็นคณะกรรมการจัดอบรมหลักสูตรและคณะกรรมการดังกล่าวเป็นผู้พิจารณาออกใบอนุญาตการจดทะเบียนเป็นเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชน เมื่อบุคคลนั้นมีคุณสมบัติครบถ้วนสำหรับการเข้าสู่ตำแหน่ง เป็นเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนซึ่งใบอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพเป็นเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนนั้น ควรมีระยะเวลา 2 ปีนับแต่วันออกใบอนุญาต แต่เมื่อมีความพร้อมมากยิ่งขึ้นควรมีการจัดตั้งสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนซึ่งเป็นสภาวิชาชีพของเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนขึ้นมาแทนที่คณะกรรมการดังกล่าวเหมือนอย่างกรณีของสภาทนายความ ที่ทนายความทำหน้าที่ในการกำกับดูแลกันเอง

4. สถานะของเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชน ควรมีการกำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนมีสถานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเหมือนกรณีของประเทศฝรั่งเศส ประเทศเนเธอร์แลนด์ และประเทศเบลเยียม ทั้งนี้เนื่องจากเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนได้รับมอบอำนาจสาธารณะบางส่วนจากรัฐ โดยเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนมีสถานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐรูปแบบหนึ่งที่ไม่ใช่ข้าราชการและไม่ใช่เอกชนโดยแท้ แต่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐที่เป็นอิสระ ไม่อยู่ภายใต้อำนาจ

5. การสังกัดสำนักงานเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนและการจัดตั้งสำนักงานเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชน นอกจากนั้นควรมีการกำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนต้องสังกัดสำนักงานของเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนโดยห้ามสังกัดเกินหนึ่งสำนักงาน และต้องมีการจำกัดจำนวนของเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนและสำนักงานบังคับคดีเอกชนเหมือนดังเช่นประเทศฝรั่งเศส โดยพิจารณาจากจำนวนคดีที่มีในแต่ละจังหวัดหรือสำนักงานบังคับคดีแต่ละเขต และในส่วนของการจัดตั้งสำนักงานต้องไปดำเนินการจัดตั้งสำนักงานในรูปแบบของบริษัทจำกัด โดยกรรมการและกรรมการผู้จัดการของบริษัทจะต้องเป็นเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชน และต้องมีการกำหนดทุนจดทะเบียนของบริษัท เพื่อเป็นการประกันความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้เพราะเมื่อมีการจัดตั้งเป็นนิติบุคคลแล้วความรับผิดชอบต่างๆของนิติบุคคลย่อมแยกออกจากเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชน อีกทั้งเป็นการประกันในเรื่องความต่อเนื่องในการบังคับคดีหากเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนคนใดไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ไม่ด้วยเหตุผลใดก็ตาม ย่อมไม่ส่งผลให้การบังคับคดีแพ่งที่อยู่ในความรับผิดชอบต้องเกิดความเสียหาย นอกจากนั้นต้องห้ามมิให้สถาบันการเงินต่างๆเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทหรือเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับบริษัทดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้สถาบันการเงินเหล่านั้นเข้ามาตั้งบริษัทเพื่อบังคับคดีเองและเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและความเป็นกลาง

6. ความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชน สำหรับความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่นั้น ควรกำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนมีความรับผิดชอบไม่ต่ำกว่าเจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดีในปัจจุบัน ทั้งการจัดทำประกันภัยก็เป็นเงื่อนไขที่สำคัญข้อหนึ่งในการปฏิบัติหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชน โดยจำนวนเงินซึ่งเอาประกันเป็นสาระสำคัญที่กรมบังคับคดีจะพิจารณาอบหมายคดีที่มีทุนทรัพย์สูงให้เจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนดำเนินการ สำหรับค่าตอบแทนการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนนั้นได้เสนอให้นำค่าธรรมเนียมตามตาราง 5 ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาจ่ายให้แก่เจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนโดยคู่ความผู้มีส่วนได้เสีย อีกทั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนควรได้รับค่าป่วยการและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีเช่นเดียวกับเจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดีด้วย

9. การอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน

จากนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในภารกิจของทางราชการ ซึ่งเป็นการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance) เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการบริหาร และการดำเนินกิจกรรมของรัฐทั้งทางตรงและทางอ้อมตามความเหมาะสม ในขณะที่รัฐยังต้องมีส่วนในการจัดบริการให้ประชาชนอีกต่อไป หรือหากมีการกระจายภาระงานบริการให้ภาคเอกชน รัฐยังต้องมีบทบาทกำกับดูแลเพื่อให้แน่ใจว่าประชาชนได้รับบริการที่เหมาะสมเป็นธรรม และสะดวกรวดเร็วเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ ความพึงพอใจ และความศรัทธาที่ประชาชนพึงมีต่อรัฐ อันจะนำมาซึ่งความร่วมมือระหว่างประชาชนกับรัฐ การบริหารราชการต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนเพื่อให้ประชาชนมีความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการของหน่วยงานของรัฐ ลดขั้นตอนและระยะเวลาการปฏิบัติราชการ แนวความคิดการถ่ายโอนภารกิจด้านการบังคับคดีแพ่งให้ภาคเอกชนดำเนินการ เป็นการพัฒนาระบบการบังคับคดีแพ่งให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น คู่ความ ผู้มีส่วนได้เสีย ประชาชนได้รับการดูแลบรรเทาความเสียหายจากการบังคับคดีแพ่งที่ล่าช้าเพราะอัตรากำลังของเจ้าพนักงานบังคับคดีไม่เพียงพอให้ได้รับการบริการที่รวดเร็วขึ้น ทั้งยังเป็นทางเลือกใหม่ที่คู่ความ เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาจะใช้บริการโดยคำนึงถึงความรวดเร็ว ความคุ้มค่า ที่ตนจะได้รับมากที่สุด